Pieni Runon-seppä

eli

Kokous paraimmista Inkerinmaan puolelta kerätyistä runo-lauluista

ynnä

Johdatuksia Runon tekoon.

D. E. D. Europaeukselta.

Wirren on pönkä poskessani,
Suussain on sanan sakara.

Helsingissä,
J. Simeliuksen perillisten tyköinä
1847.

Imprimatur.

G. Rein.

Pääskyläinen.

Pääskyläinen päiwä lintu,
Yö lintu lepakko lintu
Lenteli kesäsen päiwän,
Sykysyisen yön pimeän,
Etsi maata ma'ataksensa,
Lehtoa lewätäksensä,
Peltoa pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa;
Löynnyt ei maata ma'ataksensa,
Lehtoa lewätäksensä,
Peltoa pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa.
Lensi suurelle mä'elle,
Korkealle kukkulalle;
Näki laiwasen merellä,
Punamaston purjehtiwan,
Lensi laiwan portahalle,
Laiwan keulalle kemahti,
Waloi waskisen pesosen,
Muni kultaisen munasen.
Toi Jumala suuren tuulen
Lännen kolkalta lähetti,
Laiwa kaatui kallellensa,
Sysähysi syrjällensä.
Muna wierähti wetehen,

Pesä pyörähti perästä
Meren mustahan mutahan,
Sakean sawen sekahan.
Tuohon saari siunahusi,
Nuori nurmi saaren päälle,
Nuori neito nurmen päälle;
Tuota käiwät kaikk' kosiossa,
Käiwät pipit, käiwät papit,
Käiwät howin hoikat herrat,
Käiwät Narwan nappisakssat,
Eipä neiti nuoille mennyt.
Tulipa wiimen Nurmi Tuomas,
Otti neitosen rekehen,
Löipä ohjalla oritta,
Helmiruoskalla hewoista;
Hepo juoksi tie helisi,
Kaugas kultainen kulisi,
Reki rautainen ramisi,
Wemmel pinkki pihlajainen,
Ulwoit uksen Uuden*) Linnan
Winkuit Wiipurin weräjät,
Tuota neittä wietäessä,
Kulta'a kul'ettaessa.

---

*) Itä ja pohjais Suomessa ei pidä' d lu'ettamankaan taikka esim. unden, jonda pitää lu'ettaman: unen, jona' j. n. e. Siksi onkin d niin pieneksi tehty. Hämeen paikoilla lu'etaan se omalla äänellänsä taikka l:ksi ja r:ksi, esim. ulen, uren, joulan jouran j. n. e. Peräti toinen kuin d on t ja aina äänensä pitäwä.

Pellawaan kylwäjä.

Puistin maata welloltani,
Anoin ainoaiseltani.
Wello wasten wastaeli:
"Mitä maata neitoselle,
Ja mitä pakenewalle?
Neiden maa on esliinassa,
Sarka toisessa talossa,
Pitkä pientar palmikossa.
Mitäs sisko! maalla te'et"?
Mie siun' wasten wastaelin:
"Lusikan sinoista kylwän,
Toisen kylwän pellawaista."
Antoi kuitenkin wähäisen
Risukkoa, raasikkoa,
Ja palasen pasikkoa,
Ja sirusen siiwon maata.
Tuon mie kynsin kynsilläni,
Warpahillani wakosin,
Tuodon kylwelin sinoja,
Pilaelin pellawaista.
Kului tuosta yötä kaksi,
Yötä kaksi, yötä kolme,
Jopa wiipyit wiikonpäiwät.
Menin katsomaan sinoista;
Sinonen kukalle kaswoi,
Pellerwoinen marjnelle;
Sino ilki kitkijäistä,
Pellawas puhdastajaista.
Käin mä kitkemään sinoja,
Puhdastamaan pellawaista,

Sai sinonen kitketyksi,
Pellerwo puhdastetuksi.
Ajoi Luoja tietä myöten,
Maariainen maata myöten;
Luoja anteli apua:
"Jumal' auksi neito nuori!
Kuin sä tietäisit wähäisen,
Arwajaisit pikkaraisen,
Et sä kitkisi sinoja,
Puhdastaisi pellawaista,
Jo emois kotonta kuoli.
  Minä itkien kotihin,
Itkien ison majoille;
Käin mä käyten juoksin juosten,
Hyppäsin hyppyn jal'oilla,
Jo kuului kotonta kalke',
Wello westi lastumaolla.
Mie kyselin welloltani:
"Mitäs westät welloseni?
Wain westät sotiwenettä,
Sotalaiwa'a lakutat?
  Wello wasten wastaeli:
"Ei oo' niitä maitakaana;
En westä' wesiwenettä,
Sotilaiwa'a lakuta',
Westän kuolleelle kotia,
Kadonneelle kartanoa."
  "Ken meiltä kotonta kuoli"?
"Jo emo kotonta kuoli."
  Minä itkien tupahan:
"Millä mie pesen emoni?
Ostan saksan saippuaista,
Sillä mie pesen emoni.

Millä waatitsen emoni?
Ostan linnan liessinkiä,
Sillä waatitsen emoni.
Millä wyötitsen emoni?
Ostan silkkiä syleltä,
Sillä wyötitsen emoni.

Eroitus mailla.

Katsos meidän rannan maita,
Ne ou kaikki täyteläiset,
Ne on maita mairehia,
Maita mairuteltawia;
Kuin nuo kaswaat kastikasta,
Apilasta aina tuowat,
Otrapellot ottanehet,
Kaurapellot kaswanehet.
Katsos maasydämmen maita,
Maita muiruteltawia;
Ne on hallan hautomia,
Pakkasen palelemia.
Otrat ei ole' ottauehet,
Kaurapellot ei kaswanehet,
Nokipäät rukihissamme,
Ohdakkeita otrissamme.
Ei tuo lemppuleipä lopu',
Eikä tähkä taikinasta.
Katsos maasydämmen miestä;
Paarmat syöwät paidan päältä,
Itikat hewon edestä,
Kädet käärmehet repiiwät,

Sånget sääryksset jal'asta.
Saaress' on hywä elämä,
Päiwäpaiste', hiekkaranta,
Siell' ei sänki säärtä lyötä',
Sirpp' ei sormea sipase',
Kesäll' ei kekoa tehdä',
Talwell' ei tapeta' riihtä,
Paksuin leiwin paistetahan,
Hoikin pytkyin leikatahan.

Kauhea sika.

Lauri poika Lappalainen
Möi hän maansa, joi elonsa,
Itse rengiksi rupesi;
Mitä otti palkastansa?
Otti pieniä sikoja,
Kirjawia porsahia;
Talwet syötti tahtahalla,
Kesät woilla, wehnäsillä.
Sika suureksi sikesi,
Posso kaswoi kauheaksi,
Selk' oli seitsentä as'elta,
Kärsä kuutta kirweswartta.
Läksi Ukko tappamahan,
Kultaisen kurikan kanssa,
Katajaisen kangen kanssa,
Haapaisen hal'on keralla.
Ukko sikaa sipasi,
Otsakieroa ol'otti.
Sika käänsi kärsä'änsä,
Töllä'ytti saparoansa,
Ukko kuusehen pakohon.

Siitt' Ukko uh'itteleepi:
"Malta', malta', posso parka,
Et sie tongi' toissa wuonna,
Tongi' et toisena kesänä,
Et tongi' Torajokea,
Torajo'en pientaria."

Lappalaisen hiihdäntö.

Lauri poika Lappalainen
Teki suksia syksyen,
Kesäkauden keppilöitä,
Sekä selkkoja kewäen,
Kesän säästi wuohen woita,
Kesän toisen lehmän woita,
Kolmannen pukin talia;
Woisi woilla suksiansa,
Talmasi pukin talilla.
Läksi niillä liukumahan,
Liukui linnat, liukui lännet,
Liukui soita, liukui maita,
Liukui maat meren takaiset,
Liukui maita liu'uttuja,
Liukui liukumattomia,
Liukui surman suun editse,
Kalman kartanon peritse,
Jäi tuo liuska liukumatta,
Korwen kolkka koskematta.
"Las mie liu'un tuonki luiskan,
Ja kos'etan tuonki kolkan."
Läksi tuota liukumahan;

Tullut ei korwelle perä'ä.
Sitt' Lauri ajatteleepi:
"Mihin nyt menen polonen,
Jos lähden jänön jäl'ille,
Koukkupolwen polkemille,
Jänö peittääpi jäl'ensä,
Koukkupolwi polkemansa,
Lähden suden suksiloille,
Suden suksille pakenen,
Sudel' on sileät sukset,
Niill' en kestä' mie poloinen."
Kuuli koiran haukahtawan,
Willahännän wiukahtawan,
Linkui koiran haukuntahan,
Willahännän wiukuntahan,
Katsoi kuusen latwasehen;
Istui oksalla orawa,
Näkyi näätä rekkorinta.
Ampui kerran, käi ylitse,
Ampui toisen, käi alatse.
"Lieko tää te'ossa tehty,
Wain lieko panoissa pantu,
Wain lieko kowa osani."
Pyyhki pyssynsä lumehen,
Hawuksilla harjaeli,
Katajoilla kampaeli,
Ampui kohta kolmannesti.
Jo putos' puhdas lumelle,
Raha hangelle hajosi.
Tuon kokosi kourihinsa',
Sieppasi sisälehensä,
Läksi koitonen kotihin,

Wanhempansa wainiolle.
Lauri poika Lappalainen
Emoseltansa kysyypi:
"Emoseni waimo wanha,
Mihin pannen mie rahani,
Kuhun saatan saalihini,
Ostankos sotiorosen"?
Emo wasten wastaeli.
"On oronen entinenkin,
Ison ostama oronen."
Lauri poika Lappalainen
Kysyypi emoseltansa:
"Emoseni waimo wanha,
Mihin pannen mie rahani,
Kuhun suuren saalihini;
Ostankos sotisatulan"?
Emo wasten wastaeli:
"On satula entinenkin,
Ison ostama satula:
Tottele' emon sana'a:
Lähde' mustalle merelle,
Tuoll' on neidot kylpemässä,
Waskipäät walenemassa;
Katso' kuudesta parahin,
Sekä selwin seitsemästä.
Lauri poika Lappalainen
Totteli emon sana'a,
Meni mustalle merelle.
Siell' oli neidot kylpemässä,
Waskipäät walenemassa.
Katsoi kuudesta parahan,
Sekä selwän seitsemästä,

Nahoi neidon, toi kotihin,
Kotiansa katsomahan.
Anopp' ol' ani kawala,
Toi hän tuoreita rukiita,
Laittoi neidon jauhamahan.
Anopp' ol' ani kawala,
Meni kohta katsomahan,
Pisti jauhoihin kätensä,
"Sie huora home'sykerö!
Pilasit hywät jywäni,
Las'it puolen lastumoiksi,
Toisen puolen puoljywiksi,
Kolmannen koko jywiksi."
Anopp' ol' ani kawala,
Meni hän elo tupahan,
"Lauri poika Lappalainen
Ota' ruoska naulasesta,
Jolla neuwot neitoaisi."
Ottamaistasi opetat."
Lauri poika Lappalainen
Totteli emon sana'a;
Otti ruoskan naulasesta,
Jolla neuwoi neitoansa,
Ottamaistansa opetti.
Anop' ol' ani kawala,
Meni hän kiwitupahan,
Pisti jauhoihin kätensä.
Niin on jauhoja kiwellä,
Kuin on lunta Kulwehessa,
Niin on kyyneltä kiwellä,
Kuin wettä Herajoessa.
Anopp' ol' ani kawala.
Woisi woita leiwän päälle,

"Syö' tuota lewätessäsi,
Hiero' heukäellessäsi."

Oinon luinen kantele'.

Olin orjana Wirossa,
Käin Wirossa käskyläisnä,
Otin otrat palkastani,
Kaurat kau'an oltuani,
Kylwin otrat Ruotsin maalhan,
Wiskasin Wiron sar'alle,
Wiron pellon pientareelle.
Menin kohta katsomahan,
Kahᵈen, kolmen yön perästä,
Wiiᵈen, kuuᵈen wiimestänsä.
Oli minun oino otrassani,
Sinisarwi saaressani;
Otin oinon toin kotihin,
Panin oinen karsinahan,
Syötin oinon, juotin oinon,
Oinon kyllällä pitelin,
Otin oinon päästä sarwen,
Wein sarwen sepän pajahan.
"Seppueni selwueni,
Taitawa takojaseni!
Ta'oit eilen, ta'oit ennen,
Ta'o' nyt tänäkin päänä,
Ta'o' minulle kanteloinen,
Mill' mä soittelen soᵈassa,
Alla linnan liiretellen."
"Minkä luinen kanteloinen"?
"Oinon luinen kanteloinen."

Takoi seppä taksutteli,
Tietäjäinen tiksutteli,
Takoi miulle kanteloisen.
Uupui kantta kanteloinen.
Läksin kantta etsimähän,
Löysin suolta suuren koiwun,
Niityltä niwerän koiwun,
Te'in tuost' kannen kanteleehen.
Uupui kannel kahta kieltä,
Yhtä kieltä reunimmaista,
Toista kieltä keskimäistä.
Läksin kieltä etsimähän,
Menin tietä pikkaraisen,
Tuli neito wastahani,
Al'oin neidolta kysellä':
"Annas neito tukkiasi,
Hilpiöitä hiuksiasi,"
Neito wasten wastaeli:
"Mihis minun on tukkiani,
Hilpiöitä hiuksiani?"
"Uupui kannel kahta kieltä."
"Kuta kieltä kannel uupui"?
"Uupui kieltä reunimmaista,
Sekä toista keskimäistä."
Antoi neito tukkiansa,
Hilpiöita hiuksiansa;
Sai tuo kannel walmeheksi.
Wein mä kanteleen kadulle;
Soitti yksi, soitti toinen,
Ei ilolle milläkäänä.
Wein mä kanteleen tupahan;
Soittiit nuoret, soittiit wanhat,

Soittiit miehet naimattomat,
Soittiit nainehet urohot,
Ei ilolle millekäänä.

Sokea sopessa istui
Itse wanha Wäinämöinen,
Sokea sopesta lausui,
Nurkasta wähänäköinen:
"Tuokaas tänne kanteloinen
Sormille uron sokean,
Näpille wähänäkösen."
Se sitte somasti soitti.
Kuin sokea soitteleepi,
Soitti kuin sormikintahalla,
Laski kuin lapikkahalla.
Kaikki kansa kuunteleepi,
Kuin sokea soitteleepi.
Mit' oli miehiä tuwassa,
Ne kaikki hatuttapäin,
Mit' oli akkoja tuwassa,
Ne kaikki käsi pos'ella,
Mit' oli poikia tuwassa,
Ne kaikki wesissä silmin,
Mit' oli tyttöjä tuwassa,
Ne oli maassa polwillansa,
Kanteloista kuunteleewat,
Soittoa uron sokean;
Se siitte somasti soitti,
Kuin sokea soitteleepi,
Soitti kuin sormikintahalla,
Laski kuin lapikkahalla.

Matosetkin maanalaiset
Mullalla muhotteleiwat,

Kanteloista kuunnellessa;
Soittoa uron sokean.
Jäniksetkin juoksewaiset,
Kynsilleen kykisteleiwät,
Kanteloa kuulemahan,
Soittoa uron sokean.
Kalasetkin kaikellaiset
Rannalle rakenteleiwat,
Lintusetkin lentäwäiset
Oksille ojenteleiwat,
Warwuille warusteleiwat,
Kanteloista kuulemahan.
Mik' oli metsässä eläwä
Kykistyypi kynsillensä.
Susi juoksi suuret metsät,
Karhu kankahat samosi:
Susi särki suuren päänsä,
Karhu kankean nis'ansa,
Järwen jäätä juostessansa,
Iljentä hyppätessänsä,
Kanteloista kuulemahan,
Soittoa poj'an sokean.
Se sitte somasti soitti,
Kuin sokea soitteleepi,
Soitti kuin sormikintahalla,
Laski kuin lapikkahalla.

Kojosen sotaan lähtö.

Anterus Kojosen poika
Kesän kengitti hewoista,
Talwen laiwa'a rakensi
Sotahan on mennäksensä.
Anterus Kojosen poika
Waljasti tulisen runnan,
Tulisella tantereella,
Tulisen re'en etehen;
Weri kiehui wempeleestä,
Raswa rahkehen nenästä.
Anterus sotahan läksi,
Tinatuppi tappelohon,
Tinatuppi wyö hopea,
Hinkset kullan suortuwissa,
Parta kullan palmikoissa.
Tuotihin sana jäl'estä:
"Jo kuoli sinun isosi."
"Kuin tuo kuoli, jons' tuo kuolla',
Ei poika kotihin jouda',
Kyllä miero maahan wiepi;
Kuin lienehe maiset matkat,
Oroin kuusin wietäköhön,
Kunsin kultasin orosin,
Toisin kuusin kullattomin;
Kuin lienee wetoset matkat,
Wenoin kuusin wietäköhön,
Kunsin kultasin wenosin,
Toisin kuusin kullattomin."
Anterus sotahan läksi,

Tinatuppi tappelohon,
Tinatuppi, wyö hopea,
Hiukset kullan suortuwissa,
Parta kullan palmikoissa.
Tuotihin sana jäl'estä:
"Kuoli ehtonen emosi,
Sekä maire' maamuesi."
"Kuin tuo kuoli jous' tuo kuolla',
j. n. e.
Anterus sotahan läksi,
j. n. e.
"Kuoli wietra wellyesi."
j. n. e.
"Kuoli siitonen sisosi."
"Kuin tuo kuoli, jous' tuo kuolla',
Ei poika kotihin jouda',"
Wiel on Turkki tuntematta,
Tattarlainen tappamatta,
Ransuusi rannaamatta,
Mies musta murentamatta;
Kyllä miero maahan wiepi."
j. n. e.
Anterus sotahan läksi,
j. n. e.
Tuotihin sana jäl'estä
"Kuoli kurja kumppalisi."
"Jo nyt joudan pois kotihin,
Jo nyt on Turkki tunnettuna,
Tapettuna Tattarlainen,
Ransuusi on rannattuna,
Mies musta murennettuna.

Kalewasta.

Kaswatti minun emoni,
Kaswatti kanoja paljon,
Suuren joukon joutsenia;
Kaikki syötti, kaikki saattoi,
Kanat aidalle asetti,
Joutsenet jo'elle saattoi,
Weräjille wiedätteli.
Tuli haukka haarotellen,
Wesilintu wieretellen,
Sirotellen siipilintu;
Tuli haukka, niin hajotti,
Tuli korppi, niin kohotti,
Wesilintu wei peräti.
Yhden wei Wenäehelle,
Toisen kantoi Karjalahan,
Kolmannen kotihin jätti,
Yhden Suomehen sorotti.
Mikä kaswoi Karjalassa,
Siint' wasta Kalewa kaswoi;
Mikä Suomessa sikesi,
Siint' sikesi Untamoinen.
Untamo teki tokehen,
Kalewa kalat kokosi.
Kalewainen kauran kylwi,
Untamon tuwan perähän.
Untamoll' oli ulias uutti,
Söi kaikki Kalewan kauran;
Untamo ä'itteleepi
Kalewalle wellollensa;
Kalewall' oli kärtsä koira,
Söi tuo uutin Untamolta.

Unto suuttui ja wihastui;
Tek' tuo so'an sormistansa,
Kämmenpäistänsä käräjät,
Laittoi metsät miekka wyölle,
Leppäset hopea wyölle,
Pienet metsät piikki wyölle,
Kannot kassari ol'alle.
Kalewaisen nuori minjä,
Katsoi ul'os ikkunasta;
"Liekk' tämä une' umakka,
Wain liekko' sakea sauwu?
Ei ole' une' umakka,
Eik' ole' sakea sawu,
Untamon sota tuleepi.
Untamo so'an asetti,
Tappoi suuret, tappoi pienet,
Tappoi kaikk' Kalewan kansan,
Jäi yksi Kalewan poika
Wii'enkymmen wuotta wanha,
Kolmenkymmenen kesonen,
Tuutuhun tutajamahan,
Waaruhun wapajamahan,
Kätkyehen liekkumahan.
Poika liekkui, tukka löyhki,
Kätkyt jänksi jääräwäinen,
Silta liekkui lehmuksinen,
Tupa kuusinen kumisi,
Poj'an pienen liekkuessa,
Wakahaisen waaruessa.
Untamo uh'itteleepi:
"Mihin poika pantanehe,
Kuhun surma saatanehe.

Pannaan poikanen merehen,
Lassaan poika Laatukkahan."
Untamo ajatteleepi
Kahden, kolmen yön perästä:
"Aik' ois mennä' katsomahan
Mitä poikanen tekeepi,
Jok' on poika sinne' kuollut."
Laittoi orjan katsomahan;
Orja toi sanan kotihin:
"Ei poika merehen kuole',
Poik' ei kuole' puolikkohon;
Poika soutaapi meressä,
Kulta-aironen kädessä,
Onkiipi meren kaloja,
Ahwenia arweleepi,
Wapa waskinen kädessä,
Siima silkkinen nenässä;
Lukeepi meren kaloja,
Mittaapi merestä wettä,
Kultakuppinen kädessä.
"Melkein on meressä wettä,
Kuin on kaksi kauhallista;
Jos ois oikein mitata',
Osa kolmatta tulisi."
Untamo uh'itteleepi:
"Mihin poika pantanehe,
Kuhun surma saatanehe,
Pannaan poika hirsipuuhun."
Untamo ajatteleepi
Kahden, kolmen yön perästä:
"Aik' ois mennä' katsomahan
Mitä poikanen tekeepi,

Jok' on poika sinne' kuollut."
Laittoi orjan katsomahan.
Orja toi sanan kotihin:
"Poik' ei kuole' hirsipuuhun,
Hirsipuuta kirjoittaapi,
Pieni puikkonen kädessä."
Untamo uh'itteleepi:
"Mihin poika pantanehe,
Kuhun surma saatanehe.
Oispa minulla, ois todella,
Koiwuja kowia puita
Kolmekymmentä rekeä,
Saarnia sata rekeä,
Sata syltä terwaksia;
Yhden poj'an polttimeksi.
Nuo tulehen tuiskatahan,
Poika luodahan tulehen.
Untamo ajatteleepi:
Kahden, kolmen yön perästä:
"Aik' ois mennä' katsomahan
Mitä poikanen tekeepi,
Jok' on poika sinne' kuollut.
Laittoi orjan katsomahan;
Orja toi sanan kotihin:
"Ei poika tulehen kuole',
Poika istuupi tulessa,
Poika tulta lietsottaapi,
Lukeepi tulen wihoja,
Tulen töitä arweleepi,
Hiilikoukkunen kädessä,
Kypeniä kiihdottaapi."
Untamo uh'itteleepi:

"Mihin poika-pantanehe."
Paunaan poika paimeneksi
Selwähän sepän kylähän,
Selwälle sepän akalle.
Tuo selwä sepän emäntä
Tuo leipoi kiwestä leiwän,
Teki kaakun kalliosta,
Päältä woisi woiheralla,
Alta jauhoilla silasi,
Pani paimenen ewääksi.
Paha raiska paimen poika
Ajoi lampahat aholle,
Lehmät Lierin kankahalle.
Katsoi pitkän päiwän päälle;
"Aik' ois syödä' armottoman,
Isättömän illastaida."
Katsoi paimen kaakkuansa,
"Leikkas paimen leiwäistänsä.
Weti weitsensä tupesta,
Leikkas leipä'ä palasen;
Weti weitsensä kiwehen,
Karahutti kalliohon.
Paimen suuttui ja wihastui:
"Woi huora home'sykerö!
Malta', malta' huora parka,
Kuin leiwoit kiwestä leiwän,
Te'it sie kaakun kalliosta,
Panit paimenen ewääksi.
Jos itken isoni weistä,
Itket Laukku lehmäjäisi.
Nyt te'en pillin Pienikistä,
Pillin Kirjon kintereestä.

Te'en mä luikun Laukon luusta,
Torwen Torstikin jal'asta,
Soitan suolla mentyäni,
Kankaalla kar'attuani
Mä'en päälle päästyäni.
Kaikk' ajan sudet kokohon,
Karhut kaikki katrahasen."
Pimahutti pillihinsä,
Lujahutti luikkuhunsa,
Suimais tuo sudet kokohon,
Sudet lehmät suolle sorti.
Tuo selwä sepän emäntä
Wiedätteli lehmiänsä:
"Tulkaa lehmäni lehdolta,
Wasikkani warwikolta."
Tuo pahanen paimen poika
Teki karjan karhuloiksi,
Lampahat emäsusiksi;
Ajoi karhut kartanolle,
Lähtemät emäsusina.
Tuo selwä sepän emäntä
Tuli kadulle katsomahan,
Tuopa paimenta torunpi:
"Pahoin te'it sie paimen parka."
Paimen wasten wastaeli:
"Ei hywin emäntäkäänä,
Kuin leiwoit kiwestä leiwän,
Ta'oit kaakun kalliosta.

Saaren neito.

Menin mie pilwen piirtä myöten,
Taiwasten ratoja myöten,

Löysin kullat kulmilleni,
Sinilangat silmilleni,
Päälleni hywät hopeat,
Kultalierit len'oilleni.
Tuli war'as warwikosta,
Mies wihanen witsikosta,
Otti kullat kulmiltani,
Sinilangat silmiltäni,
Päältäni hywät hopeat,
Kultalierit len'oiltani.
Menin itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle.
Iso aitassa asuupi,
Emo aitan rappusilla.
Iso aitasta kysyypi,
Emo aitan rappusilta:
"Mitäs itket piikueni?
"Menin mie pilwen piirtä myöten,"
j. n. e.
"Elä itke' piikueni.
Mene' aittahan mä'elle,
Siell' on kirstu kirstun päällä,
Lipas lippahan tasalla.
Pane' päällesi parasta,
Kaunehinta kaulallesi,
Walkeata warrellesi,
Hienoa hipeällesi;
Menet kirkkohon kukassi,
Kappelihin katsotta'a',
Tuota kaikki katseleewat,
Kyseleewät, katseleewat:
"Kenen tyttö, kenen neito,

"Kenen morsian mukoma?
"Turun tyttö, Saaren neito,
Turun morsian mukoma."
"Jospa mie mukoman saisin,
Mukomankin morsiamen.
Sylissäin ois syödessäni,
Käsissäin ois käydessäni.
Joka päiwän pään pesisin,
Joka wiikko ois uusi wiitta,
Joka wuosi uusi turkki."
"Mitä sie sika minusta,
Pullosuu punawerestä;
Elköön turnus tullokkaana,
Si'an kärsä käy'ökkäänä,
Kuin ei käy' käpykypärä,
Eikä wiere' werkawiitta."

Kadonnut suka.

Emo synnytti minuista,
Mie sydäntä synnyttelin,
Emo kaswatti minuista,
Mie waan kauno kaswaelin,
Emo hellotti minuista,
Mie waan hiusta hellottelin.
Kuin olin ison kotona,
Ja elin emoni luona,
Ol' miulla punanen poski,
Sekä leuka leu'an alla,
Kaswoi miulle potra tukka,
Potra tukka, hienot hiukset,

Kuutra tukka, lii'an pitkä,
Lii'an pitkä ja sakea.
Ei huoti‘ su'an sukia‘,
Si'an harjalla hakata‘;
Ei su'i‘ ison sukanen,
Wellon kampa kampaele‘.
Meni welloni Wirohon,
Wiemähän werorahoja,
Päärahoja päästämähän,
Maarahoja maksamahan;
Toi tuolta su'an mukoman,
Kimmin kammin kirjoitellun.
Menin mie meren kiwelle,
Meren paasille pakenin,
Su'in sulkkutukkiani,
Harjasin hapeniani.
Suljahti suka merehen,
Wellon kampanen wetehen;
Kallistiin mie katsomahan,
Oj'ensiin mie ottamahan,
Suljah^{d}in su'an jät'estä.
Menin mie syltäni sywähän,
Ja katala kaswojani.
Mie miekan merestä löysin,
Meren hiekkahernehistä;
Löysin miekan wellolleni,
Kultawästin kullalleni,
Tuoll' sopii sotia käy^{d}ä‘,
Narwan tietä narsutella‘.
Kaatui kansa katsomahan;
"Tää miekk' on Tur'usta tuotu,
Talutett' on tappelusta",

Miepä wasten wastaelin:
"Ei miekka Tur'usta tuotu,
Talutett' ei tappelusta;
Mie miekan merestä löysin,
Meren hiekkaheruehistä,
Meren mustista mujuista."

Kunnotoin miniä.

Olin orja wellolleni,
Isollein ikuinen piika,
Te'in työtä koko kä'eltä,
Wäänsin hartian wä'eltä,
Syöttelin ison sikoja,
Kaswatin emon kanoja,
Lierin eukon lehmosia,
Laarin eukon lampahia,
Pesin wa'it walkehiksi,
Lusikat lumiwaloiksi,
Wiilsin wiikate' ol'alla,
Hatsatin harawan kanssa,
Pyysin kurja kunniaista,
Leino lempeitä sanoja;
Luulin aitat auettawan,
Luulin turkit tungettawan,
Werkawiitat wiskattawan.
Kukittelin welloistani,
Kukittelin, kengittelin,
Jal'at nusilla sukilla,
Kä'et kirjo kintahilla.
Luulin linnahan menewän,
Herran asioilla ajawan;

Wello käi kosion teitä,
Ajoi neidon askareita.
Tuli tuoalta kotihin,
Tuli tuulena kotihin;
Pani hattunsa jakulle,
Päälle mustat rukkasensa.
Itse päälle istumahan,
Istumahan, itkemähän.
Mie olin nuorin siskoloita,
Mie olin nuorin, mie olin pienin,
Mie lakasin lattiaista,
Niin kysäsin welloltani:
"Mitä wello sie surussa,
Alla päin pahoilla mielin"?
Wello wasten wastaeli:
"Sitä mie siso surussa,
Alla päin pahoilla mielin;
Ei tule' minulle neidot,
Miks' on äiän siskoloita,
Enkon lapsia enempi.
Paljon neidolle pitääpi,
Paljon paitoja pitääpi,
Paljon wöitä ja hywiä,
Säkki suuri sääriwöitä,
Kipukkainen kintahia,
Sopukkainen sormikkaita,
Kydyn paita kymmenysplä,
Nadon paita nakkaeltu,
Sisaren hituhatunen."
Emo kuuli nuo sanaset,
Emo wasten wastaeli:
"Wiedähän sisot wesille,

Kannetahan kaiwosuolle.
Sanoi eukon wanhin tyttö:
"Malta', malta' minun emoni,
Wiel on tarwis tyttölöitä,
Jos ei muulloin niin kesällä;
Ensin hellä heinäaika,
Toinen rukihin rutina,
Kolmas kaunis kauran niittö.
Emo kolme tyttöänsä,
Meni meren rantasehen;
Yhden hurstilla hukutti,
Toisen waipalla wajotti,
Kolmannen painoi paidallansa.
Tuotihin emolle minjä,
Tuo himottu, tuo haluttu;
Emon on jauhot jauhamatta,
Ei jauha' himo miniä;
Emon on sotkut sotkematta,
Ei sotke' himo miniä.
Pantiin kangas kankahille,
Kangas istui kaiken wuotta,
Ei kudo' himo miniä.
Kangas kielille rupesi:
Wiekää minua wesille,
Kantakaate kaiwotielle,
Ehkä kulkijat kutoowat,
Käwelijät käänteleewät.
Kenen tyttöjä ikäwä,
Se siitt' nuoita etsimähän.
Emolle tuli ikäwä,
Emo läksi etsimähän,
Juoks' sutena suuren korwen,

Maan käweli mauriaisna,
Kulki tuo kulon alatse,
Weden alatse wieretteli,
Meni suurelle mä'elle,
Korkealle kukkulalle,
Meni itkien merolle,
Tuolla huusi huikeasti,
Kolme kertaa ja kowasti:
"Tule' nuorin tyttäreni,
Wasikoita waalimahan,
Lattiaa lakasemahan,
Tule' keskin tyttäreni,
Lehmiäni lypsämähän,
Tule' wanhin tyttäreni,
Kangastani katsomahan".
Tyttö wasten wastaeli:
"En pääse' emosuweni,
Wesi on alla, toinen päällä,
Kolmas keskellä sydäntä.
Tuo' sie tänne' kankahasi,
Täällä kulkijat kutoowat,
Kerjäläiset kelkuttaawat,
Waeltajat walkaseewat,
Tuowat torwena kotihin,
Ommeltuna orren päähän.

Huolissa.

Laulasinmä, taitasinmä,
Wiitsisinmä, wirkkasinmä,
Kuin ei ois kumma kuulijoille,
Ihme' ilman istujille.
Sanoot laulawain ilolla,

Ja remulla reuhakoiwan,
En minä ilolla laula',
En remulla reuhakoitse',
Laulan huoleni wähetä',
Muille mennä' murheheni.
Ei minn laulaman pitäisi,
Ei iloita' ensinkäänä;
Minull' on itkusat iloni,
Wirteni weden sekaiset.
Kuin minn lie ikä lyhempi?
Iloitenkos, itkienkös?
Iloiten ikä lyhempi,
Itkien ikä pitempi.
Ei oo' ilta, kun' en itke',
Ei oo' kuu, kun' en kujerra',
Ei minn laulaman pitäisi,
Ei iloita' kelpajaisi.
Minull' on huolet kolmenlaiset,
Murhehet monennäköiset,
Isoni, emoni huolet,
Päälle huoleni omani;
Yhdet huolet pääni päällä,
Toiset keskipaikallani.
Kolmannet jal'ani alla.
Mitkä huolet pääni päällä,
Ne mie peitän pintelillä;
Mitkä keskipaikallani,
Ne mie wyötän wyön keralla;
Mitk' owat jal'ani alla,
Ne mie astun apsatilla,
Kiwisillä kenkilläni,
Nauloilla teräksisillä.

Sulhotoinna.

Niinpä ennen neito lauloi,
Punaposki pullitteli,
Sinisilmä sirkutteli,
Mustakulma kuikutteli;
Lauloi lakson ousiossa,
Woiwotteli wuorten alla:
"Aiwan onnetoin olenkin,
Aiwan onnetoin, osatoin,
Luotu itkemään ikäni,
Aj'an kaiken kaipaamahan.
Naidahan kylältä neidot,
Naidaan neidot naapurista,
Ei minua milloinkana,
Kurjaista ei kulloinkana,
Yhä ylkiä tuleepi,
Suwikauden sulhasia;
Käywät kymmenet kysyjät,
Wiidet, kuudet pitkäwirsut;
Käywät kaarten kartanoissa,
Kotiani kierrätellen.
Mikä lienee miesten mieli,
Miesten poikaisten poloisten;
Miksi nähneewät minunkin,
Nähneet muita mustemmaksi,
Sekä halwaksi katalan.
Pesen pääni päiwän tullen.
Punanauhoilla punelen,
Silkkinauhoilla sitelen.

Läksin linnahan likaksi.

Isoin ol' ikänsä köyhä,
Emoni elinaj'ansa.
Tuli poltti parkkimetsän,
Wesi nousi wehkasuolle;
Poj'asta pohatta kaswoi,
Rikas rengistä tuleepi.
Läksin linnahan likaksi,
Konnun puolle kutsariksi;
Tulin linnasta likkanta,
Konnun puolta kutsarinta;
Toin ma tuolta sarkawiitan,
Maawetosen werkawiitan.
Tuota puistaawat pohatat,
Sekä rikkaat riiteleewät.
Mie löin riidan rikkahille,
Tappelon talonpoj'ille,
Ja puhuin pohatan kanssa:
"Mene' linnahan likaksi,
Konnun puolle kutsariksi;
Saat sie sieltä sarkawiitan,
Maawetosen werkawiitan.

Paha ja hywä mieli.

Hywä ois kulta kukkarossa,
Kannis kassass' ois hopea;
Kylmä on kulta kumppalina,
Wilu wieressä hopea.
Paha mieleni tuleepi,

Suru suuhun lankeaapi,
Pahan waimon waipan alla,
Kehnon waimon wuotehella;
Hywä mieleni tuleepi,
Nauru suuhun lankeaapi,
Kaunon waimon waipan alla,
Hywän waimon wuotehella;
Paha mieleni tuleepi,
Suru suuhun lankeaapi,
Hewosen huwan re'essä,
Oron kehnon ohiaksilla;
Hywä mieleni tuleepi,
Laulu suuhun lankeaapi,
Hewosen hywän re'essä,
Oron kaunon ohjaksilla.

Häwinnyt hanhi.

Läksin suolle sotkuilleni,
Löysin suolta mättähäisen,
Mättähäss' oli kotanen,
Kotasesta löysin uksen.
Kolkutin kotosen usta,
Rämähytin räystäspuuta;
Tuolta neitonen sirahti,
Rakkikoira neidon kanssa.
Kysyttelin neitoselta:
"Nä'it sie minun weikkoani"?
"Eilen wietihin sotahan,
Tänäpänä tappeleewat,

Huomena pois tuleewat."
"Mitä sie annat weikollesi"?
"Rätit räystähän pituiset."
"Mitäs weikko sinulle tuopi?
Weikko tuopi hanhon minulle."
"Mihin sie panet hanhuesi"?
"Panen otra=salwoksehen."
"Hanho syöpi otrat sinulta."
"Laitan kukon kuulemahan,
Harakan hawaitsemahan,
Mustan linnun muistamahan,
Terwaskannon tietämähän."
Te'in mä tarhan tanhualle,
Teräksistä te'in weräjän,
Raudasta asetin aidan;
Panin hanhon hautomahan,
Harakan hawaitsemahan,
Mustan linnun muistamahan,
Terwaskannon tietämähän,
Menin itse jauhamahan.
Jauhoin tynnyrin rukiita,
Wakan wehniä wetelin;
Menin katsoon hanhoani,
Wiel' oli hanhut hautomassa.
Menin taasen jauhamahan.
Jauhoin wakan, jauhoin toisen,
Kohta kolmatta al'otin;
Menin katsoon hanhoani:
Jo oli hanhut pois pa'ennut.
Ei tuo kukko kuullutkaana,
Harakka hawainnutkaana,
Musta lintu muistantkaana,

Terwaskanto tietäntkäänä.
Menin etsiin hanhoani;
Sotkija jo'ella sotki.
"Sotkija sisarueni!
Nä'itkö minun hanhoani"?
"Mikä on merkki hanhollasi"?
"Sinisiipi, waskiwarwas,
Otsass' on otawan tähti,
Pääss' on päiwän pyöryläinen,
Kupu kullan kirjawainen,
"Warpahat was'en waletut.
Sotkija wasten wastaeli:
"Tästä leusi liehotteli,
Ja siwutse siipotteli,
Toinen siipi wettä wiilsi,
Toinen taiwasta tapasi."
Menin etsiin hanhoani;
Kyntäjä aholla kynsi.
Mä kyselin kyntäjältä,
Anoin atran kantajalta:
"Nä'itkö minun hanhoani"?
Kyntäiä wasten wastaeli:
"Tästä leusi liehutteli,
Ja siwutse siipotteli,
Toinen siipi wettä wiilsi,
Toinen taiwasta tapasi.
Menin untehen kylähän,
Puutuin untehen talohon;
Hanhi kiehui kattilassa,
Konsa häntä häilähteli,
Konsa kääntyypi käpälä,
Konsa turpa tursahtaapi.

Kukko Kuurin maalta.

Lensi kukko Kuurin maalta,
Laskeisi Lapista linnu,
Lensi meidän portin päälle,
Tuoss' on kukko, tuossa lauloi;
Emo linnulta kyseli:
"Mitäs laulat laiha lintu"?
Lintu wasten wastaeli:
"Sitä laulan mie emonen!
"Tyttösi sotahan mennä',
Poikasi kotihin jäädä'."
Emoin mieliksi pahoiksi,
Sydämmiksi karkehiksi,
Isäin mieliksi hywiksi,
Sydämmiksi lämpemiksi.
Lensi kukko Kuurin maalta,
Laskeisi lapista lintu,
Lensi meidän portin päälle,
Tuoss' on kukko, tuossa lauloi;
Emo linnulta kyseli:
"Mitäs laulat laiha lintu?
Lintu wasten wastaeli:
"Poikasi sotahan mennä',
Tyttösi kotihin jäädä'.
Emoin mieliksi hywiksi,
Sydämmiksi lämpemiksi,
Isäin mieliksi pahoiksi,
Sydämmiksi karkehiksi.

Liekkuessa.

Las mie koitan liekuistani,
Kiusaelin kiekuistani,
Onkos liekku wellon tehty,
Wain on wierahan tekemä,
Onkos liekku leppeäinen,
Wain on liekku kankeainen.
Kuin on liekku leppeäinen,
Siit' on welloni tekemä,
Alus ainoni panema,
Selkäpuu setäni tuoma;
Kuin on liekku kankeainen,
Siitt on wierahan tekemä,
Wenäläisen westelemä,
Karjalaisen kalkuttama.
Kuin on liekku wellon tehty,
Paistan pannun kakkaraisen,
Keitän keltasen munasen,
Tinasessa tiskisessä,
Waskireunassa wadissa;
Kuin on wierahan tekemä,
Wenäläisen westelemä,
Keitän käntyn käärmehiä,
Pion pitkiä matoja.
Tuokaas tuo kylästä kirwes,
Sekä nyrhi naapurista,
Millä liekku leikatahan,
Liekun kanta katkaistahan.
Elä liekku langettele',
Hopeaista horjuttele';
Kuin me marjat maahan meemme,
Linnut liekasta putoomme,

Ei oo' maasta nostajaista,
Ei yles ylentäjäistä,
Wiel' on weikko pikkarainen,
Sitä pienempi sisoni;
Kuka meitä maasta nosti,
Kuka liekkuhun ylensi?

Tanssiin yrittelijä.

Tupa on täynnä tuppisuita,
Pöytä pönkiä mahoja,
Jakku on täynnä jaarikoita,
Lattia latoneniä;
Ei ole' asian alkajata,
Ei ilon al'ottajata.
Kuin tulen minä tupahan,
Ajaun katoksen alle,
Tuon ilosen tullessani,
Riemun reisipuolessani.
Tahdon mie tanssihin ruweta',
Ilowirtehen wir'etä'.
Pere'mies pere'isäntä,
Pere'nainen naisukkainen!
Anteletkos sie tuwaista,
Lainaelet lattiaista,
Minun leikki lyödäkseni,
Tanssin tallaellakseni.
Kuin et antele' tuwaista,
Lainaele' lattiaista,
Ul'os meidät uksi wiepi,

Poi'es porstuwa wetääpi;
Me te'emme tarelle tanssin,
Jal'an iskun iljangolle,
Sitt' ei pää lakehen koske',
Otsa ei ortehen kolahda',
Pää ei pamahda' patsahasen,
Jal'at ei sillan liitoksehen.

Tanssiessa.

Tuossa tanssiwat tasaset,
Sekä lystit lyyräjääwät;
Nuoiden sorkat souteleewat,
Nuoien kääntyywät käpälät.
Tuoss' on sorja Suomen poika,
Tuoss' on kaunis Karjalainen,
Tuoss' on purlakka punanen,
Sekä on reima renkimiesi.
Terwe' on emon tekemä,
Sorea emosen saama;
Ei oo' luita luikahdellut,
Jäseniä tielle jäänyt.
Tuossa huojuupi Hotari,
Poika Wänni wäänteleepi;
Jos on potra poikanenkin,
Niin on nätti neitonenkin;
Poika on potra ja korea,
Neito on nätti ja sorea;
Poika on potra kengiltänsä,
Neito on nätti liiwiltänsä.
Jos lie' kesti kengän saaja,
Kesti on kenkien pitäjä.

Jos lie' naasti naulan saaja,
Naasti on naulojen pitäjä,
Jos lie' hiepra helman saaja,
Hiepra on helmojen pitäjä,
En mie seiso' sillallasi,
Seison kemppikengilläni,
En mie istu' penkilläsi,
Istun kemppikengilläni,
En mie tanssi' sillallasi,
Tanssin kemppikengilläni,
Miks' on minulla kempit kengät,
Kempit kengät, hienot helmat?
Siks' on minulla kempit kengät,
Kuin on kemppi kengän saaja;
Siks' on minulle hieprat helmat,
Kuin on hiepra helman saaja.

Tanssin kehoitus.

Miks' ei tyttö laiten tanssi',
Laiten tanssi, laiten laula'?
Tanssikaate työ tasaset,
Notkukaate työkin nuoret,
Niinkuin tanssin mie tasanen,
Niinkuin notkun miekin nuori,
Tällä nuorella i'ällä,
Ihanalla warrellamme,
Nuoren miehen mieltä myöten,
Sulhasen sydäntä myöten,
Nuoren miehen miel' tekeepi,

Sulhasen syd'än sytcepi,
Owen suussa orren alla,
Peräpuolla penkia alla,
Taikinapytyn takana,
Kerran keskilattialla.

Armahan kulku.

(Kantelettaresta otettu.)

Täss' on kulta kulkenunna,
Täss' on mennyt mielitietty,
Tässä armas astununna,
Walkea waeltanunna;
Täss' on astunut ahella,
Tuoss' on istunut kiwellä.
Kiwi on paljon kirkkahampi,
Paasi toistansa parempi,
Kangas kahta kaunihimpi,
Lehto wiittä leppeämpi,
Korpi kuutta kukkahampi,
Koko metsä mielusampi,
Tuon on kultani kul'usta,
Armahani astumasta.

Tuliis tuuli mielellinen.

Kuulin äänen kullaltani,
Rallatuksen raukaltani,
Luulin luona olleheni,

Lässä lämmitelleheni,
En mä luona ollutkaana,
Lässä lämmitellytkäänä,
Olin wiiden wirstan päässä,
Kuuden kuukauden nenässä.
Tuliis tuuli mielellinen,
Ahawainen kielellinen,
Sanan weisi, toisen toisi,
Kolmannen lähetteleisi,
Tuonne' toisehen kylähän,
Tuonne' toisen wallan päähän.
Tuoll on miulla mielitietto,
Mielitietto, päiwänwietto,
Mies pieni kähärätukka,
Mustakulma ja korea;
On kuin maassa mansikkainen,
Tahi marjanen mä'ellä,
Tahi puussa pääkkinäinen,
Tahi oksalla omena.

Kultaansa toiwowa.

Jos miun tuttuni tulisi,
Armahani asteleisi,
Tuntisin mä tuon tulosta,
Arwajaisin astunnasta,
Waikk' ois wielä wirstan päässä,
Tahikko kahden takana;
Wirstan wastahan menisin,
Wirstan kaksi kaapsahtaisin,
Weräjiä purkamahan,

Aitoja alentamahan;
Wiel' mä wierehen käwisin,
Waikk' ois wierus werta täynnä,
Wiel' mä kaulan kaappajaisin,
Waikk' ois karhu kaulan päällä,
Wiel' mä kättä käppäjäisin,
Waikk' ois käärme' kämmenpäällä,
Sekä suuta suikkajaisin,
Waikk' ois suu suden weressä.

Olutta juonut.

Läksin soille soutamahan,
Ahoille ajelemahan.
Tuoll' oli metsät mettä täynnä,
Suot oliit olutta täynnä,
Puun juuret punaista oltta,
Ahot täynnä astioita,
Kannon juuret kannuloita.
Ostin kannun, ostin toisen,
Kohta kolmatta rupesin,
Join itseni juowuksihin,
Join mie itse', juotin muita.
Rupesin nukuttamahan,
Jo nukuin makailemahan;
Nukuin nurmelle hywälle,
Waiwuin maalle walkoselle,
Alle kuusen kukkalatwan,
Alle haapasen wenosen.
Wei war'as hywän hewosen,

Hiirenkarwasen hewosen,
Sekä saarnisen satulan.
Miepä itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle.
Iso aitassa astuupi,
Emo aitan rappusilla.
Iso ennätti kysyä:
"Mitäs itket poikueni?"
"Sit' itken iso suweni,
Läksin soille soutamahan j. n. e.
Iso kielsi itkemästä:
"Elä itke' poikueni!
Eilen meillä lehmä poiki,
Teki walkean wasikan,
Sukkajal'an suilahutti.
Tuo wiedähän Wiipurihin,
Tuolla saadahan satoja,
Tuhansia tungetahan.
Ostetaan oro parempi,
Taikka tamman sälkewäinen.
Tuo syöp' kaurat räystähältä,
Pilwestä weden wetääpi.

Haudalla käwijä.

Pientä petti miun emoni,
Walehteli wanhempani,
Sanoi kuuksi kuolewansa,
Kahdeksi katoawansa,
Ei tuo kuuksi kuollutkaana,
Kahdeks' ei kadonnutkaana,

Kuoli kuuksi päiwäksensä,
Katois kaikeksi i'äksi.
Tuli minun emon ikäwä,
Waikea tuli wanhemmaista,
Miull' oli kiire' kirkkosehen,
Miull' oli haudalle haluni.
Käin mä eilen kirkkosessa,
Käin mä eilen, kåin mä ennen,
Istuin kirkon penkin päähän,
Kuuntelin emoni ääntä,
Walitusta wanhempani,
En kuullut emoni ääntä,
Walitusta wanhempani,
Muut kuuliit emosen äänen,
Mie en kuullut ensinkäänä.
Menin itkien takasin,
Menin emoin haudan päälle,
Istumahan, itkemähän.
Tuoss' mä istuin, tuoss' mä itkin,
Tuoss' mä haastelin haluni,
Tuoss' mä haastoin haudan kanssa,
Ja ritajin ristin kanssa;
Emo haudasta hawaitsi,
Emo ennäten kyseli:
"Mitäs itket tyttäreni,
Maanaluinen marjueni"?
Miepä wasten wastaelin:
"Sitä itken mie emoni,
Tuli miull' ikäwän tuska,
Halu kerta haastamista.
Emo wasten wastaeli:
"Elä säre' uksiani,

Pirotteli pienojani,
Ei oo' tehnyt teidän seppä,
Teidän kirwes kilkutellut,
Teidän tappara takonut;
Tään on tehnyt Luojan seppä,
Luojan kirwes kilkutellut,
Luojan tappara takonut."
Tulin itkien kotihin;
Iso istui pöydän päässä.
Iso ennäten kyseli:
"Mitäs itket tyttäreni,
Maanaluinen marjueni"?
"Sitä itken mie isoni:
Käin mie eilen kirkkosessa,
Käin mie eilen, käin mie ennen,
Istuin kirkon penkin päähän;
Kuuntelin emoni ääntä,
Walitusta wanhempani,
Muut kuuliit emosen äänen,
Mie en kuullut ensinkäänä."
Iso wasten wastaeli:
"Elä itke' tyttäreni,
Mie tuon sull' paremman äitin."
Miepä wasten wastaelin:
"Tuot sinä tukan repijän,
Hienon hiuksen hierelijän,
Tukat tuulelle jakaapi,
Hienot hiukset hiereleepi."

Eri-kodit.

Olin ennen kuin olinkin,
Olin kuin omenakukka,
Puolakukka kumpareella,
Tahi mansikka mä'ellä;
Olin kukkana kujassa,
Kajawana kaiwotiellä.
Kuin olin ison kotona,
Ja olin emoni luona,
Olin kuin orihewonen,
Tahi tamman sälkewäinen,
Käin kuin pässi päätä puien,
Lammas sorkka'a sokaten;
Iso kutsui kukkaseksi,
Emo päiwän nousemaksi,
Siskoni punakeräksi,
Weikkoni ween kalaksi.
Kuin menin kyläkotihin,
Läksin toisehen talohon,
Yli pellon naapurihin,
Yli kynnyksen kylähän,
Muutuin mustaksi si'aksi,
Takkupääksi tallukaksi;
Appi kutsui ahkioksi,
Anoppi pesupytyksi,
Käly kätkyen jal'aksi,
Nato naattipautioksi.
Kyll' mä noille konstin tieän,
Muistan mutka'a wähäsen:
Anopen susille syötän,

Apen karhuilla rewitän,
Kälyn syötän käärmehille,
Naon naittelen si'oille.

Oli ennen onnimanni.

Oli ennen onnimanni,
Onnimannista matikka,
Matikasta maitopyörä,
Maitopyörästä pytikkä,
Pytikästä pöytäristi,
Pöytärististä ripukka,
Ripukasta rintakisko,
Rintakiskosta kipuna,
Kipunasta kirjanmerkki,
Kirjanmerkistä meteli,
Metelistä meidän herra,
Meidän herrasta hewukka,
Hewukasta heinäkelkka,
Heinäkelkasta kekäle',
Kekäleestä kenkiraaja,
Kenkiraajasta rapukka,
Rapukasta raidanhaara,
Raidanhaarasta hawukka,
Hawukasta hangonwarsi,
Hangonwarresta watikka,
Watikasta wallesmanni,
Wallesmannista matikka,
Matikasta maitopyörä,
Maitopyörästä pytikkä,
Pytikästä j. n. e. (aina ympäri).

Johdatus Runon tekoon.*)

Al'uksi tarwitsee meidän muutamista syistä puhua' wähän puoltamiseksi runolaulusta, ehkä se, niinkuin tämän kaiken lu'ettua täydellisesti nä'ette, on parahia maallisia Jumalan lahjojamme. Onpa se enemminkin kuin ainoastansa maallinen lahja, ja on se Suomalaisien erinomainen etu, josta taidammekin ylpeytyä' ja iloita'.

Puhtahin ilo ja ihanuus on Jumala, sitä wastoin saastaisin ilkeys on piru. Kaikkea puhdasta iloa ja ihanuutta olemme wel'olliset etsimään ja mielen sekä ruumiin wahwistukseksi ja wirkistykseksi kiitollisesti nauttimaan eikä suinkaan ylenkatsomaan; mutta saastaisuutta ja ilkeyttä olemme aina wel'olliset wälttämään. Kristin usko ja ewangelium owat meille paraaksi iloksi ja autuudeksi sekä täällä että tulewaisuudessa. Mutta mikä on autuus? Ei muu kuin korkein ilo Jumalassa. Hän wi'atointa iloa rakastaakin.

Ei Jumala ole' turhaan säätänyt ilon ja ihanuuden kaikessa luonnossa elostelemaan. Hän rakastaa kuwastellaksensa lukemattomina iloina ja ihanuuksina käsia-

*) Pyydämme lukijoitamme ei paheksimaan, että laulut tähän kirjaan owat tulleet ensimäisiksi. Eihän tuosta kuitenkaan wahinkoa liene'.

loissansa: taiwaan koreudessa, lintujen wiserryksissä, kelojen komeassa kukkapu'ussa, penikkojen ja kissan poikienkin iloisessa leikitielemisessä ja lukemattomissa muissa. Ihmiselle Hän on antanut taidon puhea' äänensä säweliin (nuotteihin), ja ajatuksensa lauluun, paitsi kaikkia muita huwituksia. Näin on Luojan säätämää lempeä jär'estys kaikille hywäksi.

Kuitenkin löytyy ihmisiä, hywiäkin kristittyjä wielä olewinansa, jotka katsoowat ihmisien wi'atointakin iloa ja huwitusta karsain silmin, ehkä näin wasten Luojan säätämistä sotiessansa eiwät ole' luonnollisesti paljon missäkään woittaneet, muuta kuin joidenkuiden yksinkertaisimpien se'assa. Muiden luotujen iloitsemiseen ja ihantelemiseen ei kuitenkaan heidän paheksimisensa pysty'; ja waatiihan ihmistäkin sama luonto iloille, kuin muitakin luotuja, ja hän siinä siis rikkoo yhtä wähän kuin ne muutkin luodut.

Kuta ankarammat sellaiset heräntäis-mieliset ihmiset owat, sitä wähemmin suwaitseewat kirjojakin, jotka joinkin owat maalliseksi huwitukseksi ja hyödytykseksi, eiwätkä ajattele', kuin paljon itsessä pyhässä Raamatussa on sellaista. Raamattu opettaa meitä lempimään kaikkea maallistakin hywää, ja onhan esim. Moseksen la'issa koko joukko neuwoja maalliseksi hyödyksi. Historiallistakin on Raamatussa kokonaiset kirjat. Kertoipa Wapahtajakin itse kaikellaisia opettawia kertomuksia ja satuja kansalle. Kuitenkin löytyy sellaisia wähämielisiä, joiden mielestä esim. Kultalan historia, Harjulan onnetto-

muus ja monta muutakin kirjaa owat kelwottomat. Sanoowat: "näisſ' ei nä'y' olewan Jesuksen nimeäkään." Woisimme wannoa', että, jos tietämättänsä ja tuntemattansa nä'yttäisimme sellaisille montakin paikkaa Raamatusta eris leikattuna ja miksi muuksi kirjaksi nimitettynä, niin kylläpä heittäisiwät ne luontansa, niinkuin turhat, kunnottomat ja syntiset lorut muinoinkin. Sellaisetpa ne owatkin olewinansa aika waanhurskaita kristittyjä!

Kansan runo-laulutkin, painetut sekä painamattomat katsotaan luonnollisesti ylen sellaisilta ihmisiltä. Ne kutsutaan niiltä kaikki waan "tyhjiksi loruiksi" ja "renkutuksiksi", jos olisiwat waikka kuinka kaukana kelwottomuudesta. Olisipa niiden mieliksi, jos koko runolaulua ei löytyisikään, eikä muitakaan lauluja paitsi hengellisiä. Woi kurjamielisyyttä! Jos kansan lauluja ennen ei olisi ollut, niin ei olisi meillä Jumalisiakaan wirsiä sanaakaan, sillä eihän sitte olisi ollut laulusta tietoakaan ja kuinkas silloin Jumalisetkaan wirret olisiwat tulleet tehdyiksi; mutta kuin laulutaito oli maailmassa, niin woitiin sitte sen awuin tehdä' Jumalisiakin lauluja ja wirsiä, joiden tähden meidän juuri tulee Jumalata kiittää', että meille on annettu laulutaito, emmekä siis suinkaan taida' halweksia' sitä taitoa, joka meille niin tarpeellinen on ollut. Niin olemme tulleet saamaan Wirsikirjammekin.

Kirja, nimeltä Ilolaulu Jesuksesta on runolaulua ja aiwan kaunis kirja. Tarwitsisi waan kohennuksia tulewissa painoissa, niin saisimme siitä ylen kauniin runon rakennuksensakin puolesta. Tiettäwästi tar-

witsi sen tekijän ensin oppia' paljon kansan lauluja, ennen kuin itse tottui runoja tekemään. Samaa tarwitaan al'ussa kaikilta muiltakin, ennen kuin taisiwat kullakin laulutawalla tehdä' Jumalisia wirsiä. Jos se, joka tahtoisi wenettä tehdä', katsoisi ylen kirween, sahan ja weitsen käyttämisen, saisiko hän mitä aikaan ja pidettäisikö häntä wiisaana? Ei suinkaan; ja samoin kuin kirwestä, sahaa ja weistä on tarwis wenettä tehtäessä, niin samoin tarwitaan kansan laulutkin tarkoin kerätyiksi, että niitä lukeissa runoille totuttua Jumalisiakin lauluja ruwettaisiin enemmin tekemään. Mutta niinkuin kirweestä, sahasta ja weitsestä on moninkertainen muukin hyöty paitsi weneen tekeminen, niin on kansan lauluistakin. Ne miellyttääwät, huwittaawat ja ilahduttaawat mieltä, wälistä taas liikuttaawat sywältäkin sydäntä. Niistä tottuu ajatus kauniimpaan ja jär'ellisempään juoksuun, usein niinkin etäälle, että itse woipi ruweta' kaunistamaan ajatuksiansa runopukuun, joka jo on suuri woitto ihmisen mielelle. Niistä saadaan tietää', kulla lailla Suomalainen kaunistaa ajatuksensa omin mielin tekemässänsä laulussa. Kuinka hän rakastaa juoksuttaa' ajatustansa; kuinka se näkyy wanhoissa ja nykyisissä kansan lauluissa kunkin aj'an ja tilan erinäisien waatimuksien jälkeen muodistuneeksi. Moneulaisia historiallisia ja muinois-aikuisia tietoja saadaan niistä ja monta muuta, jota oppineemmat helposti käsittääwät, mutta talonpoj'alle on waikeampi ymmärrettäwästi selittää'. Joku wi'atoin ajatus paljaaltansa ei suinkaan katsota' ylen heräntäisiltäkään, mutta sama ajatus kaunistettuna runopukuun, se

jo muka on synti. Toisin owat kuitenkin Jumalan tuomiot, kuin sellaisien ihmisien.

Olemme aina hawainneet niissä paikoin enemmin laulettawan kelwottomia ja ruokottomia runoja ja lauluja, joissa kauniita ja siweitä wähemmin löytyy. Onkin se aiwan luonnollista. Ihmisen mieli ei missään rakasta' aiwan laulutiomana olla'. Jos siis hywiä ja mielnisia lauluja ei ole' käsillä, niin pakottuu mieli enemmin puuttumaan niihin käsillä olewiin huonompiin lauluihin. Sentähden on aiwan tarpeellinen saada' hywiä kansan lauluja kirjojenkin kautta lewitetyiksi, että parempuus niissäkin tulisi enemmin käsille ja ansaitun arwonsa saamaan, ja kunnottomuus tulisi tarpeettomaksi ja heitetyksi ylenkatseehensa; sanalla sanoen: hywä pitää niissäkin saatamau edistetyksi ja pahuus poistetuksi, jota jokainen olemme wel'olliset woimiamme myöten pyytämään. On niitä hywissäkin laulupaikoissa kunnottomia lauluja, mutta on toki hywiäkin niille waraksi, jotka niitä mielistelewät. Huonoissa laulupaikoissa tämä wara puuttuu, ja sepä se pahan tekeekin.

Kalewalan ja Kantelettaren kirjat antaawat kyllä laulamista ja lukemista, mutta suurina kirjoina ja siis kalliimmassa, ehkä kanteletar nyt kyllä entisestänsä puoleksi alennetussa hinnassa, owat ne waikeasti lewenneet kansan käsiin. Tätä anttaaksemme olemme keräyksistämme tässä pienemmässä kirjassa antaneet walitun joukon kansan runoja ja ynnä Johdatuksen Runon Tekoon, että jokainen, joka tuntee itsellänsä olewan kutsumuksen ja luonnol-

lisen taipumuksen runolaulun tekoon, mahtaisi ylävämmälle edistää' ja oikein käyttää' tämän kaunein lahjansa.

Kautelettaren alkulauseessa ja'etaan kansan runot viiteen osaan: kertomus- ja loihtu-runot, laulu-runot, virsi- ja osotelma-runot. Ne kahta edellistä laatua runot owat enimmiten mieswä'en tekemiä, mutta ne kolme jälkimäistä laatua ne owat suurimmaksi osaksi naiswä'en, erinomattain tyttöjen tekemiä, joita yleiseen on paljoa, enemmin kuin mieswä'en tekemiä runoja, ja woittaawat niitä laadussansa aiwan paljon sulomielisillä ja kaikin puolin etusammilla sisällyksillänsä. Muissa kielissä owat sitä wastaan naispuolet wähemmällä woitolla laulussa kuin mieswäki. Saatamme siis toiwottaakkin onnea Suomen neitisille wallaswä'estäkin, että enemmin suomistuttuanne taidatte ruweta' tekemään kotimaallemme paljoa enemmin kunniata tekemillänne suloisilla runolauluilla, kuin suomistuwat herrasmiehet. Siihen teidän olisikin wel'ollisuutenne pyrkiä'.

N e i t i n e n, eikös se ole' kaunis sana kuulla' ja melkein yhtä ääntä kuin muissa kielissä niedlich, nätt. Ainakin on se etusampi kuin nuo tympeät M a m s e l i, R y ö k i n ä. Näin suloisena ja lempeänä itsellennekin kuulla' tahtoisi kotimainen äidinkielemme Ruotsin kielen siaan tulla' wähitellen nyt jo auastamaan ääntelemistänne kuuluaksensa sitä suloisemmalta. Tähän kieleenhän teitä silläkin miellytellään että ko'etaan todistaa' tulewanne woittamaan kaikki miespuolet totisessa runollisessa kukoistuksessa; todella ei wähä etu.

Kyllä on kielen niin kuin työkalunkin kanssa laita; kuta

suuremmassa täydellisyydessä ja toimessa se on, sitä paremmin käypi sillä työ, ja että mielen työksenteleminen Suomen kielellä sen oiwallisuuden tähden käypi tosiansakin paremmin ja onnellisemmasti kuin muilla luonnolta wähemmin warustetuilla kielillä, sen todistaawat Suomen kansan mielen tuotteet: ne jo maailman mainiot laulut Kalewalassa ja Kanteletaressa, paljot ja osaawasti tehdyt Sanalaskut, Arwaukset j. m. m. Että sitä wastaan undempia suomalaisia kirjallisia te'oksia, jotka samaa todistaisiwat, ei löydy', siihen on omat syynsä. Kirjaetioiden tawallinen ajatus- ja puhe'kieli on Ruotsia. Muukalaisilla kielillä saawat he suullisesti sekä kirjallisesti pi'an kaiken, oppinsa ja walistuksensa. Näin owat kaikessa muukalaiselta mieleltä piiritetyt. Onkos siite ihme', jos oma suomalainen mieli niin wähästä waarista ja harjoituksesta jääpi laimiin.

Monet oppineet woiwatkin kyllä työksennellä' aiwan yhtä helposti useammallakin kielellä wuorotellen, mutta nämät oppineilta tawallisesti käytetyt kielet owat itsetkin melkein yhden arwoiset, niin etteiwät warsin erinomaista eroitusta waikuttaa' woikkaan. Suomen kielellä sitä wastaan on suuria etuja ja omituinen luonto, niin että sen juuri pitäisikin paraiten osoittaman, tokko erinäiset kielet ajateltaessa käytettyinä waikuttaawat mielen työksentelemiseen eritailla ja millä tailla. Sowelíaammalta on meistä kyllä tuntunut Suomen kieli kirjallisissa työksentelemisissämme kuin Ruotsin kieli, ehkä kyllä olemme wierautuneet pois Suomen kielellä tawallisesti ajattelemasta. Samaa olemme kuulleet

muutamien muidenkin wakuuttawan. Luulisi toki mielen kirjallisissakin töissä siinä kielessä herkemmin juoksewan, johon miltei aina niin walweilla kuin unissakin on totuttu; mutta niin ei ole'.

Syy tähän on se, että Ruotsin kieli, niin kuin muutkin wanhemmat oppineiden kielet, on kirjalla saanut kielen tawallisesta, luonnollisesta ajatuksen juoksusta wähän er'enneen, jähmistyneen muodon. Ruotsin kirjakielen muodistumisen aj'alla osattiin wielä lii'an wähän tähystyä' kielen omaluontoiseen mielenjuoksuun, mutta enemmin pidettiin Latinaa, Ranskaa ja Saksaa tarpeellisina esikuwina, joihin waiwuttiinkin niin, että nyt ei woidakkaan päästä' rahwaan yleiseen omaluontoiseen kieleen. On jo saatu siitä er'ennyt ja kirjakieltä likentynyt herrasmurrekkin. Mahtaa kyllä Ruotsin kielen welttosääntönen ja wajanainen kielirakennus tehdä' luonnollisen ajatuksenkin weltommaksi, jonkatähden lieneekin ollut suurempi tarwiskin, panna' sen kirjakieltä jäykempiin siteihin.

Suomen kirjakieltä sitä wastaan perustetaan selwällänsä aiwan omalle perustuksellensa eikä muukalaisuuksa siihen suwaita'. Suomen kielen paljon täydellisempi ja lujasääntönen kielirakennus on saattanut ajatuksenkin luonnollisessa ja wapaassa juoksussansa aina helpommasti pysymään wakawassa jär'estykse̊ssä ja senkautta tehnyt sen luotettawammaksi. Ei siis olekkaan niin ihmettä, jos Suomen kieltä Ruotsin kielen suhteen on helpompi kirjalla käytlää', taikka että se wähintäkin tuntuu helpommalta, kuin luulisi siitä suhteesta,

että Ruotsin kieleen on enemmin totuttu kuin Suomen kieleen.

Aiwan tarpeellista on siis saada' nousewa ja tulewa polwi herras=sät'ystä käyttämään omaa Suomen kieltämme tawallisena ajatus= ja puhe'kielenä. Ilahduttawa ja ylen kiitettäwä on, että wallaswäki etenkin Wiipurissa on lapsillensa pienestä alkaen jo ruwennut opettamaan paljasta Suomen kieltä puhumaan. Sillä lailla sitä pitäisi kaiken Suomen herraswä'en ruweta' tekemään lapsillensa. Ymmärryksexi kutsutaan se taito, että ihminen ajattelee. Mainitsimme ajattelemisen käywän Suomen kielellä paremmin kuin muilla; siis tekee Suomen kielen käyttäminen lapsien ymmärryksenkin teräwämmäksi kuin muut kielet. Eikä kukaan kieltäne' mielen ja ymmärryksen paljon sellaisexi tulewan, kuin se lapsessa herätetään ja pohjustetaan.

Muutamat pyytäwät lapsiansa jo ensi al'usta oppimaan monta kieltä, kolme, neljäkin yhtaikaa, niinkuin lienneeköhän tuosta mielen wapaalle muodistumiselle etua. Olemme tulleet tietämään, että sellaiset lapset neljän jos ei useammankin wuoden wanhana wieläkään eiwät saa' yhdelläkään kielellä ajatuksiansa ja sanojansa oikein selwällä kunnolla kokoon. Waikeammalta tuntuu Ruotsin kielen, yksinänsäkin oppiminen lapsille, kuin Suomen kielen, sillä kuin Ruotsin kieltä oppineet lapset wielä eiwät aina ymmärrä' oikein käyttää' sanoja en ja ett sekä monta säännöttömyyttä, niin Suomen kieltä oppineelta se juoksee aiwan rentonansa. Jokainen ymmärtänee sen olewan

woitoksi, että lapsen ymmärrys aikaisin pääsee hywälle jal'alle, taikka että ajatuswoima wakautuu yhdellä ja kunnollisella kielellä, jonka perästä se wasta on tointunut lujempaan työhön ja oppimiseen.

Mitä olemme nyt puhuneet, ei kyllä nä'y' kuuluwan runollisiin asioihin, mutta seuraawien mietteiden tähden olemme täydellisyyden wuoksi puhelleet wähän laajemmaltakin. Kaikki kansat, jotka enemmin omituisella walistuksella owat ker'enneet alkaa', owat tulleet siihen herätetyiksi lauluiltansa, ei kieleltä yksinänsä. Se oli siis laulu, joka huiskutteli kansatkin lapsuudestansa miehistymään. Tyhjän wuoksi ei Jumala suinkaan antanut laulun syntyä', kuin ilman lanlutta kukaties kaikki kansat wielä olisiwat raakalaisien tilassa. Wasta sitte, kuin mieli näki ajattelemansa laululla kaunistettuna, kääntyi se sitä ihaelemaan ja ihmettelemään sekä enemmin ja enemmin holhomaan ja käyttämään. Grekalaiset oliwat Orpheuksen, Homeiron j. m. s. aikoina sellaisessa miehistymisen tilassa; samoin Suomalaisetkin Kalewalan syntymäaikoina.

Kuin kansojen, niin on lapsienkin kanssa laita. Laulut kohottaawat heidänkin mielensä paljoa paremmin wirkkumaan ja juuri kuin kukkimaan. Aiwan hywä olisi siis, jos lapsille kielen siwussa opetettaisiin kauniita ja sopiwia kansan runolauluja, laulelemaan *); kaikki yhtä wapaasti ja luonnollisesti kuin se rahwaan lapsien se'-

*) Arwantuksetkin tekeewät lapsien ymmärrykselle hywää. Katso': "Suomi 1841" ja "Suomen Kansan Arwoituksien" esipuheessa.

assa tapahtuu. Siihenpä juuri ovkiit lapsien Suomen kielen oppiminen wälttämätöin, mutta wasta laulajen kautta tuleekin tämä oppiminen kauniille kukalle ja tuottaa sitä ihanampia wiljoja. Tämän kaiken suurta etua emme tarwinne' tässä ruweta' lu'ettelemaan. Sen sanomme waan, että ainoastansa sillä lailla tulewat mielet lapsien päissä warsinaisiksi puhtaiksi suomalaisiksi. Mutta tähänpä oikeastansa tarwitaan perisuomalaisia kouluja ja paljon uusia kirjoja Suomen kielelle, jos wastempanakin elämässä tätä suomalaista mieltä kirjallisillakin harjoituksilla pyydetään pidättää' wireillä. Al'uksi on jo kyllä sekä suomalaisia kouluja että tarpeellisia kirjojakin, ja hywä toiwo on, sellaisenkin aj'an kohta tulewan, jona molempia löytyy enemmin tarpeen mukaan kuin nyt, ja jolloin wasta nähdään, millaisia perisuomalaiset mielentuotteet kirjallisissa ja tietoudellisissa asioissa tulewat olemaan *).

Kalewalan ja Kantelettaren laulujen arwo on sekä koti- että ulkomaalla tunnettu ja ylistetty paraiden lanlute'oksien werroille. Kyllä luulisi siis niiden olewan paraiden oppineiden ja wiisaimpien miehien tekemiä, mutta kaikille on tietty, että eiwät ole' sen parempien kuin aiwan talonpoikien tekemiä jok' ainoa; wieläpä paraat eli Kalewalan runot ja osaksi Kantelettarenkin sellaisilla aj'oilla tehtyjä, joilla Suomalaiset oliwat wailla pi'an

*) Tästä eteen päin on enin osa otettu kirjoituksestamme 1847 wuoden Suomettaren 11, 13 ja 14 lehdestä, kultenkin parannettuna ja lisättynä.

sanoen kaikkea, mitä nyt opiksi arwataan, koska eiwät wielä tietäneet Kristinuskosta eikä nykyisestä kirjalu'usta mitään. Kuitenkin oli heillä silloin neroa niin teräwää, että pukiwat ajatuksensa, satunsa, wiisautensa, ylipäin kaiken nerokkaamman tietonsa niin somasti ja osaawasti sanoihin, että nytkin maailman kuuluisimmat ja oppineimmat miehet niitä ihmetteleewät. Tuskin woiwat ymmärtää', kuinka ne näkyjänsä niin saamattomat Suomalaiset owat woineet niin ihmeellisesti elehdyttää' mielensä ja ajatuksensa juoksun täällä kurjassa pohjaisessa, joten waan muutamien lämpimien maiden, niinkuin Italian, Grekan ja Indian paraassa rikkaudessa elostelewa luonto ja monin puuhin wirkkuwa ihmisyys jonkun teräwimmän mielen on elehdyttänyt.

Professor Palmblad sanoo kirjassansa, "Grekisk Fornkunskap" ensimäisen osan 103 siwulla wanhimmista ja kuuluisimmista Grekalaisista lauluista seuraawalla tawalla: "Niin suurien te'oksien kuin Iliadin ja Odysseian muistissa säilyttäminen on ainakin puoleksi ihme', sanottakoon mitä hywänsä. Kuinka on se mahdollista, että senmukoma joukko lauluja kirjan awutta olisi woinut pysytteleidä' niin monta sataa wuotta." Tässä on puhe' wähintäkin puolta lyhyemmästä aj'asta, kuin Kalewalan runot owat Suomalaisien muistissa tulleet säilytetyiksi. Olisi siis syytä, lukea' sitä paljoa suuremmaksi ihmeeksi, kuin mainittujen Grekalaisien laulujen muistissa säilyttämistä. Paljon epäelemme, jos tyukääkään Iliadista ja Odysseiasta olisi jäl'ille, jos yhtä kau'an kuin Kalewalan runot

olisiwat tarwinneet muistilta säilyteltää'. Tämäkin todistaa Suomalaisen mielen wakawuutta.

Nämät rahwaan muistiin niin lujaan rakastuneet runot syntyiwät, niinkuin jo wirkoimme, sillä aj'alla, jolloin Suomalaiset wielä oliwat paljoa alemmalla opin portaalla, kuin nyt owat ja kuin ennen Grekalaisetkin ooliwat Iliadin ja Odysseian synty-aikoina. Mutta jos Suomalaiset nyt owat saaneet enemmin oppia ja wiisautta, kuin Kalewalan tekemä-aj'oilla, niin miksi eiwät enään te'ekkään sellaisia runoja kaikella tiedollansa ja taidollansa? Syynä tähän erilaisuuteen on se, että Suomalaiset ennen kuin tuliwat wieraan wallan alle, jolle aj'alle Kalewalan synty tiettäwästi on asetettawa, oliwat itse'päällänsä; itse' oli silloin heidän kaikkensa, paraansa, rakastettunsa ja kunniassa pidettynsä. Itsissänsä ja itsillensä eliwät ja antautuiwat silloin tukkunansa. Runot oliwat silloin yläwintä ja kauniinta heidän mielellänsä, koko uskonoppinsa oli runopu'ussa; sentähden kääntsiwätkin runoihin paraan mieliwoimansa. Täysimmällänsä oli silloin totuus sanoissa:

"Luonto laulajan tekeepi,
Itse into ilmoittaapi,
Mitä lauluhun latoopi,
Wierettääpi wirtehensä."

Luonnon sylissä huoletta ja wapaina lewätessänsä tuliwat he sen erinomaisiksi tuttawiksi, jonka tähden laulu-into sai heissä wapaasti wallita'. Tämän on hawainnut Tohtor Lönnrotkin, ja Kantelettaren alkulauseessa sanoo hän: "kan-

san runoissa luonnon woittawan." Mainio professor Grimm samoin ylistelee Kalewalassa "luontoa kuwaelewaa mieltä," jonka wertaista sanoo pi'an ei muu'alla löytywän kuin Indian wanhoissa lauluissa.

Laulut silloin tuliwat juuri kuin itsistänsä, taikka niinkuin Tohtor Lönnrot sanoo: "kansan runoja ei juuri saatakkaan tehdyiksi sanoa'. Niitä ei tehdä', waan ne tekeytyywät itsestänsä, syntyywät, kaswaawat ja muodostuuwat semmoisiksi ilman erityisettä tekijän huoletta. Se maa, joka niitä kaswattaa, on itse mieli ja ajatus, ne siemenet, joista sikiääwät, owat kaikkinaiset mielen waikutukset."

"Sinne' laulaja meneepi,
Kunne' wirsi wiittajaapi"

woiwat silloin Suomalaiset täydellä todella sanoa', sillä silloin ei mikään estänyt laulua heidän mieltänsä wapaasti intouttamasta ja ohjaamasta.

Mutta kuin tuliwat Suomalaiset wieraan wallan alle, niin painahtui mielikin ja hajosi wieraisiin ja äkkinäisiin asioihin. Nyt eiwät enään olleet itsiensä, waan toisien. Kaikki oma halwastui. Into enään ei woinut huoletta leimuta'; ainoastansa huolilla oli nyt estämätöin ja sitä suurempi walta. Nyt siis oikein taisikin laulaa':

"Kyllä huoli wirttä tuopi,
Murhe' wirttä muistuttaapi,
Kaiho kantaapi sanoja,
Miel'alanen arweloa."

Tähän wieraswallan aikaan kuuluwia owat enim

mät wirret Kanteletaressa, erinomattain 1:sessä ja 2:sessa osassa.

Nytpä on jo Suomi päässyt pois Ruotsin wallasta ja aina elosammasti warmistuen wapautaiksen ehtimiseen lii'asta ruotsalaisuudesta. Puhtaana ja wereksin woimin kohotaiksen Suomalaisuus maassamme; se on ruwennut hakemaan etuuksiansa, löytänyt niiden se'assa runo-laulumme erinomaisen mainioksi ja saattanut sen jo kunniaan maailman ihmeteltäwäksi ja itsillemme ylpeydeksi. Eräs maamiehemme sanoo kirjoituksessa: "wasta Kalewalaa lukiessani tunsinkin itseni oikein ylpeäksi, että olen Suomalainen, ja todella minua ei ilahduta', kuin ei kellään muulla kansalla ole' niin kaunista ja yläwätä rahwaan laulua, kuin Suomalaisilla." Nyt toiwomme runolaulun arwohonsa päässeenä uudeksestansa rupeawan kukoistamaan ja tuloksia tuottawan, jotka wanhojenkin rinnalla eiwät häpeä'.

Toiwottelemisilla tässä kuitenkaan ei saada' mitään aikaan, sillä ehkä mieli, miehien päissä itsestänsä kyllä on yhdenwoimainen kuin ennenkin, niin ei se kuitenkaan johdatuksetta saa' koskaan laulua aikaan. Kuulusta tottuu mieli runon rakennukseen ja juoksuun, mutta kuin waan kehnoja runoja taikka ei niitäkään kuulla', niin "eihän tyhjästä ole' ottamista." Tarwitsee mielen ensin waikka millä lailla tottua' runoille, tulla' niiden kanssa warsin tutuksi, sitte wasta woipi yritellä' ruweta' runon te'olle.

Kuulu yksinänsä nyt on tullut kehnoksi runo-opettajaksi; tarwitaan kuitenkin oppia' ja tottua', jos tahdotaan tulla' joinkin kelwolliseksi runoelijaksi. Kuulun apulaiseksi tarwitsee nyt tulla' kirjallinen neuwoja. Tohtor Lönnrot kyllä on Kalewalan esipuheessa ja ruotsiksi "Kallawedessäkin N:o 3, 1845" kirjoittanut runo-opista teräwällä älyllä, mutta monta mutkaa on wielä jäänyt kajoamatta, joika kuitenkin owat kelwolliselle runoelijalle aiwan tarpeelliset tietää'.

Ensin tarwitsee meidän selittää', mitä tawuiden k o r'o l l a ja a r w o l l a ymmärretään. Korko on sanoissa eräiden tawuiden kowempi eli korkeampi ääntäminen kuin toisien. Kaikissa sanoissa kor'otetaan ensimäinen tawun, ja enimmissä ilman sitä kolmans, wiidens, seitsemäns j. n. e. eli joka toinen tawun al'usta alkaen; toisissa kor'otetaan, paitsi ensimäistä, 4:ns, 6:ns, 8:ns j. n. e. Sanan wiimeistä tawuuta ei kuitenkaan milloinkaan kor'oteta'. Ensimäisellä tawuulla on aina kowempi korko ja kutsutaan pääkor'oksi; jäl'emmäisien tawuiden korko on wienompi ja kutsutaan syrjäkor'oksi; esim. s á n a, h é w o s è l l a, t ó t t u m à t t o m ù n d e l l á n s a, mutta t ó t t e l e m á t t o m ù u n d e l l à n s a, joka äänuettynä t ó t t e l è m a t t ò m u u d è l l a n s a olisi miltei tuntematoin. Näissä esimerkissä on ´ pääkor'on ja ` syrjäkor'on merkki; merkittömät tawuut owat kor'ottomat.

Arwo on tawuiden erilainen pituus. Itse'kukin ymmärtää helposti ensimäisen tawuun pit'emmäksi sanassa w a a r a kuin w a r a, ja wiimeisen pit'empi sanas-

sa wapaa (fri) kuin wapa (spö). Samoin on sanoissa köysi, kaita, kanta, kuorma, kannas, ensimäinen tawuu pit'empi kuin sanoissa kylä, kana. Arwo tarwitaan tässä jakaa' kahteen osaan: pitkä ja lyhyt arwo.

Pitkä on kor'ollisen tawuun arwo, niin pi'an kuin lopetaiksen kerakkaalla eli äänettömällä puustawilla *) (konsonant), esim. saarwa, sarwi, armo, itku, kórkeàmpi, lú'etèlla, kántelemàlla j. n. e.; ja ainakin niiden tawuiden arwo, joissa on kaksi äänikäsiä eli äänellissä puustawia (vokal), esim. seuruu, waiwaamaan, tekeytyy, antaa j. n. e., paitsi jos wallollinen eli enimmissä maakunnissa juuri wähän taikka ei ensinkään kuuluwa i on toisena kerakkaana sanan kor'ottomissa tawuissa, esim. sanoissa waiwainen, kului, ilmoin, jotka enimmissä paikoin saatetaan ääntää' waiwanen, kulu, ilmon. Toisin on sanoissa: tarpeissa, wastailla', antain j. n. e., joista i ei missään siattomaksi heitetä' pois ja oikeastansa onkin eri tawuuta, joksi se runossa ainakin tekeytyy, niinkuin tarpehissa, wastaella, antaen, joten molemmat wiimeiset sanat ja niiden laiset owatkin kirjoitettawat. Sellainen sana, kuin iskein, on tawallisesti sillänsä, mutta pidetään kuitenkin kolmitawuisena, iske-in (iskejen, iskihen), esim. silmin iskein itähän.

Lyhyt-arwoinen on jokainen kor'otoin tawuu niin pi'an kuin sillä on yksi äänikäs, taikka tuo wallollinen i

*) Katso' jokaisen aapiskirjan al'ussa.

toisena äänikkäänä. Samoin kor'ollinenkin tawuu, joka yhdellä äänikkäällänsä myös lopetaikse, ja on silloin yksitaikka korkeinta kaksi-puustawinen; esim. suuremmat, jo, se, matalana, elo j. n. e.

Nyt woimme ruweta' itsestä runorakennuksesta puhumaan. Runomitta perustaiksen samalle yleiselle säännölle, kuin sanojenkin, nim. että korko wuorottelekseu enimmiten joka toisella tawuulla, niinkuin: tòttumàttomùudellànsa, tóttelemáttomúudellànsa. Näidenlaisien kielemme pi'an pisimpien sanojen pituisiksi eli 8 ja 9 tawuisiksi on kielen määrissä pysywä laulanto runon wärsynkin eli oikeimmin säkeet asettanut; niinkuin säkeissä:

"Waka wanha Wäinämöinen,
Tietäjä i'än ikuinen.
Ei ole' tässä nuorisossa.
Ei tule' tuonelta kotihin".

Runolaulun mittakorko kuitenkin on aina eroitettawa sanojen kor'osta, joka sen jälkeen kuin sanat owat asetetut säkeesen, woipi olla' millä säkeen tawuulla hywänsä, paitsi wiimeistä, jolle pääkorko taikka yksitawuinen sana ei koskaan woi' tulla', jonka tähden sä'e': lähe myötäni minun nyt on wirhellinen. Sanojen korko waltaa lu'ettaessa runoa, mutta laulettaessa mitan korko, taikka runoa lu'etaan niin, että sanojen kor'ot kor'otetaan, mutta lauletaan niin, että waan mittakor'ot kuuluuwat; esim.: mieleni minun tekeepi, tulee laulaessa kuulumaan kuin olisiwat sanat: miele nimi nunte keepi. Jo tästä nähdään, että säkeet jakautuuwat neljään osaan, ja

jokaisessa on 2 tawuuta, paitsi että ensimäisessä osassa toisinansa on 3 tawuuta. Seuraawissa säkeissä owat osat wiiwoilla eroitetut. Säkeessä: syötti | miehen, | juotti | miehen, tekee niinkuin näkyykin jokainen sana täyden osan, mutta säkeessä: sano | lieto | Lemmin|käinen tekeewät kaksi edellistä sanaa kumpainenkin yhden ja jälkimäinen yksin 2 osaa. Säkeessä: itki | impy | en hi | wukset, tekee ensimäinen sana yhden, toinen impyen ja kolmaus hiwukset yhteensä 3 osaa ja edellisessä: miele|ni mi|nun te|keepi ei te'e' yksikään, erityinen sana täyttä osaa, waan osat saadaan murtuneina kahdesta eri sanoihin kuuluwista tawuista, niinkuin sama sä'e' osihinsa ja'ettuna nä'yttää'. Säkeessä kaata' ei kauhalla älyä on ensimäisessä osassa 3 tawuuta.

Edellinen tawuu itse'kussakin säkeen osassa kutsutaan iskuksi, ja jälkimäinen laskuksi. Jos nyt missä osassa hywänsä sana loppuu iskulla ja lasku alkaa toisen sanan, niin on se osa murrettu ja sellainen sanojen liitos samassa osassa kutsutaan murroksi. Paitsi wiimeistä woiwat muut osat jokainen murtua'. Edellisen: lähe myötäni minun nyt on ensimäinen ja toinen osa murrotoin, kolmans: -ni mi-, murrettu; samoin neljäns: -nun nyt, ehkä wäärin jo edellä mainitusta syystä.

Lyhyt pääkor'ollinen tawuu ei koskaan saa' olla' iskussa, paitsi ensimmäisessä, jossa sitä onkin waikea aina wälttää', niinkuin säkeessä: sowittelin sommelolle. Sitä wastaan on säkeessä mieli ruweta' runoille isku ru kankea. Samoin on säkeessä, weri seiso' kuni seinä

tawuu ku wirhellinen. Mitan kerko ja pääkorko owat siis lii'an paljot saamaan siaa lyhyellä tawuulla muu'alla kuin ensimäisessä iskussa. Tämä wirhi kutsutaan iskurikoksi, mutta osoitettu on, sen ensimäisessä iskussa ei olewan wi'allisen.

Pitkä, erinomattain pääkor'ollinen tawuu, ei taas ensinkään saa' olla' laskussa, paitsi ensimäisessä. Sä'e': wanhalle Wäinämöiselle, on siis aiwan wirhellinen, koska laskut Wäi ja möi owat pitkät ja ensimäinen pääkor'ollinen. Tämä wirhi kutsutaan laskurikoksi. On syrjäkor'ollinenkin pitkä tawuu laskurikkona haitaksi, niinkuin säkeessä: tapseni wakawuuteni, hienoa hipeälleni; wähemmin haittaa kor'otoin pitkä tawuu laskurikkona, niinkuin: ohoh hullu hulluuttani. Ensimäisessä osassa pidetään murto erinomaisen somana, niin että sen' hywäksi laskurikkoakin siinä osassa suwaitaan. Jo päiwänä kolmantena on, ehkä laskurikkoinen, kuitenkin parempi kuin: päiwänä jo kolmantena. Samoin: tien kunka otan etehen, somempi kuin: kunka tien otan etehen. Ensimäisessä iskussa on juuri kuin kaksinkertainen pää-korko, sanan ja säkeen, jonka tähden se kannataiksen pit'emmänkin laskuusa tasalla. — Ääntecn tasapainoa se onkin perustussääntö koko ruonomitalle.

Hawaitsemme nyt sellaisien sanojen, kuin kantelemalla, toimittawainen ei sopiwan runoon pannakkaan, ja tuskin löytynkään sellaisia rahwaan runoissa, sillä sowitettakoon niitä kuin hywänsä runosäkee-

sen, niin aina syntyy laskurikko. Tämä sopimattomuus tulee siitä, kuin sekä ensimäinen että neljäns tawun owat pitkät ja kor'olliset. Ei niitä sowi' panna' alkuunkaan, niin että sä'e' tulisi 9 tawuiseksi, sillä säkeen ensimäinen osa waatii kolmitawuisena aina kaksi sanaa, murrottomina nekin. Edellä osoitettujen laiset sanat eiwät kuitenkaan koskaan haittaa' runon te'ossa, sillä ne woiwat aina silloin tehtää' toisenlaisiksi, jos konsa sattuisiwatkin käsiin.

Tohtor Lönnrot on sel'ittänyt runomitan perustuwan sanojen arwolle (qvantitet). Me, pääsiaa kuitenkin muuttamatta, olemme katsoneet soweliaammaksi kielen luontoon, kutsua' mitan perustusta mittakor'oksi. Sillä pääsemme myös sanomasta syrjäkor'ollisen taikka kor'ottoman lyhyen tawuun käytettäwän pitkänä iskussa, joka oikeastansa ei tapahdu', paitsi mitä joissa kuissa säwelissä (eli nuotissa) yksi, harwoin (esim. 13 runonuotti Kanteletaressa) useampi isku tulee laskuansa pit'emmältä laulettawaksi, mutta joka ei kuitenkaan yhteisiin sääntöihin kuulu', senkun säweleen sattumoiltansa luonnistumiseen. Pitkälyhyistä (trocheer) suomalaisessa runossa, meidän mielestämme ei siis tarwitse' pitää' mitään puhetta.

Alkumyötäisyys eli sointo (alliteration) waatii aina ensimäisen tawuun taikka sen alkupuolen wähintäkin kahdessa sanassa kussakin säkeessä yhdenlaisiksi. Jos kerakas alkaa soiwat sanat, niin sen pitää niissä aina oleman saman, mutta äänikäs suwaitsee wälistä enemmin wapautta, niin että jos toisen alkutawussa on a, niin toisen woipi myös olla' e, ä taikka o; jos toisessa e, niin toisessa

myös a, i taikka ä; jos toisessa o, niin toisessa myös a, u taikka ö; jos toisessa u, niin toisessa myös o taikka y; jos toisessa y, niin toisessa myös i, u taikka ö, ja takaperin. Säkeessä: wiel' on muitaki sanoja, ei ole yhtään sointoa; säkeessä: jo tuonen wilusta wirret, on molemmissa wiimeisissä sanoissa sointo säännöllinen: wi ja wi; myöskin säkeessä: ne wirret kerälle käärin, mutta säkeessä: kirweswartta wuollessansa eiwät soi' wa ja wu hywästi, sillä äänikkäät a ja u eiwät edellisen osoituksen jälkeen soi' yhleen. Tässä on siis sointorikko. Soiwat sanat owat aina, jos mahdollista, asetettawat perättäin, jonka tähden sanat usein pannaan takaperin, niinkuin säkeessä: uksei kulta kuumoittawat, joka pitäisi oleman suorassa puheessa: kulta-uksei kuumoittawat. Samoin: päätä kassa kaisomahan, kylän haukkuisi harakat, teräksinen temmo' seiwäs, jotka muutoin olisiwat: kassa- (leni) päätä kaisomahan, haukkuisi kylän harakat, teräksinen seiwäs temmo', mutta sointo näin olisi huonompi. Näin takaperin paneminen kutsutaan takaheitoksi, jota wasten sointorikkoja niinkuin muitakin wikoja löytyy siellä täällä Kalewalassa sekä Kanteletaressa. Eiwätpä ne kuitenkaan aina ole' wikoja, sillä sanojen juoksu ja sopu usein ei takaheittoa siedä', esim. tulla' maille tuttawille ei sowi' sanottaa': tulla' tuttawille maille, sillä runo tahtoo pit'emmän sanan mieluisemmin säkeen loppuun.

Säkeet pitää aina oleman kaksittain ja tarkoin was-

taaman toiseusa. Niitä kutsutaan kertosäkeiksi. Niissä pitää sanat ja sanojen siat oleman niin paljon kuin mahdollista wastaawiensa mukaiset *). Niin on Kalewalan 1:sessä runossa säkeissä:

"Laulan suulta laihemmalta,
Wetoselta wierettelen,
Kuulun iltani kuluksi,
Wähän päiwän päätteheksi;"

jo kolme paikkaa, jotka jos muuttaisimme, niin kuuluisiwat:

Laulan suulta laihemmalta,
Wieretän wetosemmalta,
Kulun iltani kuluksi,
Wähän päiwän wietteheksi. (Toisinto).

Sanat "laihemmalta" ja "wetosemmalta," "kulun" (joka tässä merkitsee wähäarwoisen) ja "wähän" "kuluksi" (tässä merkitsewä yhtä kuin) "wietteheksi" owat näin paremmin toisiensa mukaiset. Woitoksi on myös toiseen säkeesen tullut murto, mutta siihenpä tulee laskurikko tawuussa sem, joka ehkä lieneekin syynä siihen, etteiwät laulajat itset ole' tätä paikkaa näin käyttäneet. Wiimeisessä säkeessä huononee myöskin sointo. — Säkeissä:

"Kulki kuusissa hakona,
Petäjäissä pehkiönä,"

olisi wiimeinen sana parempi pölkyn päänä (toisinto),

---

*) Hywiä kertosäkeitä on walkea kääntää' muille kielille, kuin ei yhä saa' yhtä merkitsewiä (synonyma) sanoja. Kuningas Dawid ja muut Wanhan Testamentin laulajat käyttääwät myöskin kertosäkeitä.

joka merkitsisi mukaisemmin yhtä kuin myös hakona, (merkitsee maatunutta ja wettynyttä puuta, ei hawna (barr), niinkuin länsi-Suomessa.) Sointo, ehkä muuttunut, ei ole' kuitenkaan tullut wi'alliseksi (katso' sen selitys).

Koska kertosäkeiden sanat owat toisensa wastaawia merkityksen puolesta (synonyma), niin on usein esisä'e' pääymmärryksessä, ja jälkisä'e' waan somuudeksi sen siwullisena, niinkuin säkeissä:

"Pannos nyt käsi kätehen,
Haka toisehen hakahan,"

jossa ei toista ymmärrettäisi ilman ensimäisettä, mutta kyllä ensimäinen ilman toisetta. Muutenkin pitää esisäkeen aina oleman täydellisen lauseen. Siis ei niinkuin säkeet:

"Osmotar oluehensa,
Kapo pisti kaljahansa,"

jotka owat pannut wäärin päin taikka jälkisä'e' ensimäiseksi.

Woiwat kertosäkeet monella muullakin tawalla wastata' toisiansa, niinkuin Kalewalan 1:sessa runossa säkeestä 257 säkeesen 267, ja säkeestä 302 loppuun asti'. Käytetään samassakin säkeessä kertoja, niinkuin on:

"Hepo juoksi, matka joutu,
Koti jääpi, tie lyheni," ja myös:
"Suoppa luoja, luo' Jumala," j. n. e.

Edellisen kertosäkeen loppusanat kerrotaan usein somuudeksi toisen säkeen al'ussa niinkuin:

"Seisotaksen kuulemahan,
Kuulemahan, katsomahan;" taikka:
"Teki liiton kuun keralla,

Kuun keralla, päiwän kanssa."

Harwemmin kerrotaan sanoja muulla tawalla, niinkuin:

"Missä silloin rauta piili,
Missä piili, kussa säilyi," taikka:
"Kuulin ennen eukon wanhan,
Walittawan wanhan eukon;"

jonka esisäkeessä sointo waatii takaheittoa.

Loppua' woipi laulu taikka sen osa kerrottomallakin säkeellä, usein aiwan somastikin. Murtoja pidetään erinomaisen somina, niin että hywissä runoissa, ninkuin Kalewalassa ja Kanteletaressa suurempi osa säkeistä tawataan murrettuina, mutta kuitenkin on sominta, jos edellinen kertosä'e' on murrotoin ja toisen wiimeinen sana murrettu.

Rakennuksensa puolesta täydellisin runo ja ihmeen sopiwa johdattamaan lapsesta alkaen runojär'elle on Kanteletaren 1 osan runo 234: Oli ennen onnimanni, joka onkin jo painettu al'ummalla, ja jossa waan yhtä iskurikkoa parantaaksemme, kaksi sä'että pois jättäen, panimme säkeiden:

"Ripukasta riutasolki,
Riutasol'esta sopukka,
Sopukasta Suomen kirkko,
Suomen kirkosta kipinä,"

siaan wähän parempia sanoja. Itä-Suomessa murteen jälkeen lukemalla: Riutasoljesta päästään siitäkin wirhestä.

Tämä laulu olisi opittawa kaikilta lapsilta maassamme. Onkin se enemmin kuin mikään muu lewennyt ympäri, mutta mahtanee tosi joitakuita paikkoja löytyä', jon-

Yksinäinen sä'e' ilman kertosäkeettä on waillinainen, mun'alla kuin lopussa, samoin kolme kertosä'että ei warsin sopiwa, mutta wielä wähemmin sopii wiisi taikka usiampi kertosä'että, niinkuin paikoin Kalewalaan ja Kanteletareessen eri laulajiilta sanoja on keräytynyt. Monet kertosäkeet kuitenkin aina eiwät tunnu' pahalta.

Lause' ei koskaan saa' jakautua' säkeen sisällä, eikä mennä' toisihinsa, niinkuin säkeissä:

"Owen suussa seisowalle
W a r s a p a r i l l e, k u i n w i e l ä
Iita weroansa wuotti," eikä niinkuin säkeessä:
"Howin torppari, se toimen
Pekko, istui pöydän päässä."

Kalewalassa ja Kanteletaressa näitä wikoja tuskin tawataan, jos ei liene' niihin lu'ettawa Kalewalan neijännen runon säkeet:

"Sitte silkillä sitoopi,
Kapaloipi kaunoisella,"

jossa sanat k a u n o i s e l l a s i l k i l l ä eri säkeessä, kuuluwat korwissa sopimattomilta, joka paranisi, jos olisi

Sitte silkillä sitoopi,
Kapaloipi kaunosesti.

Samoin wi'alliset owat säkeet:

"Siitä kiihty hiien hirwi
Poropetra potkimahan."

Runolaulun luonto pidättää siis erinomaisella tawalla runoelijan k e r t o m a s s a laulettawatansa, niin ettei suinkaan pääse' karkaamaan toisiin lauseihin, missä puut-

tun, senkun aina määräityissä paikoissa. Eipä sinä ole' Suomalaisen luonnossa nnnnenkaan lii'ammaisesta kiireestä kysymistä; aina se kulkee waan "hiljaan soreaan." Tästä nähdään, kuinka erinomaisen sowelias Suomalaisen luontosekst laulukst runo on.
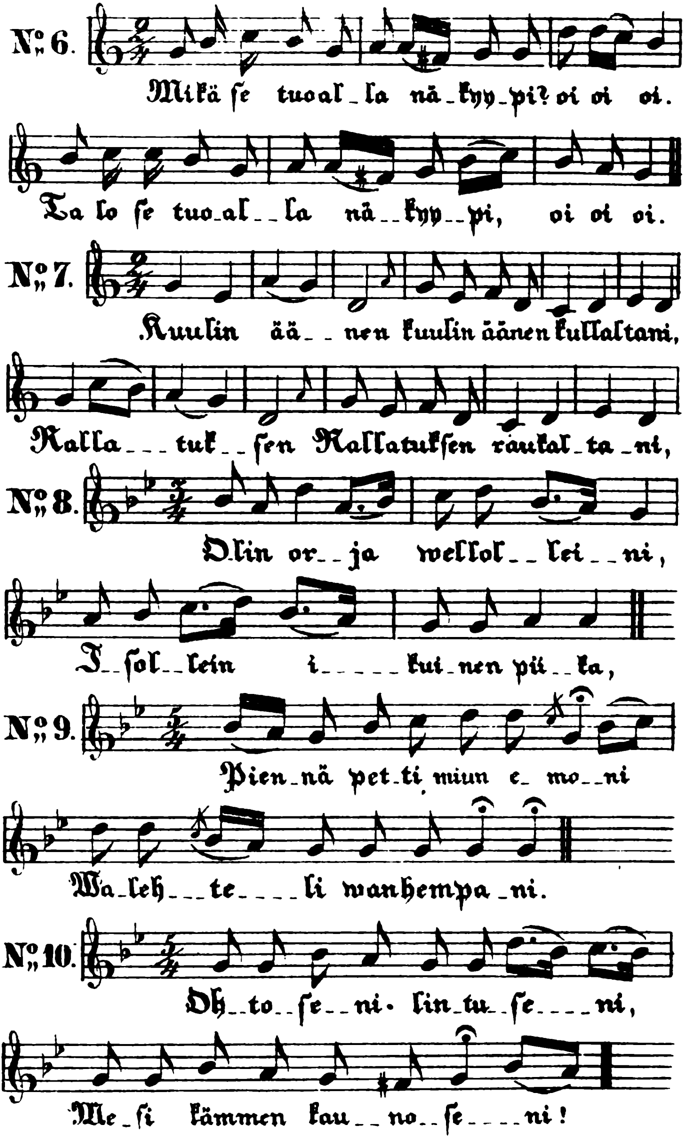
Niinä runorakennuksen yleiseen luontoon kuuluu, niin nä'emme siinä aina wallitsewan erinomainen wastaawaisuus taikka yhtäpitäwä keskuus. Kaikella millä waan woipi, pitää olla' kerallisensa ja niin lähillä kuin mahdollista. Luulisi sentähden joku, runon waatiwan loppusointoakin, joka usein tuleekin siinä, kuin kertosäkeissä sanat lopulla owat toisiansa wastaawat ja siis owat samassa siassa; mutta runolle on wielä mieluisempi, jos olisiwat wastaawat sanat wieläkin likempänä toisiansa, esim. sanat Kaukomielen ja Joukahaisen säkeissä:

"Päästä kalwan Kaukomielen,
Joukahaisen jousen tiestä."

Woisi ensimäinen sä'e' olla': Kaukomielen kalwan päästä, taikka wiimeinen jousen tiestä Joukahaisen, mutta näin loppusoinnollisena se ei olisi parempi. Woisiwat kyllä olla' molemmat muutetuin sanoin; sitte taaskin olisiwat hywät. Mutta kuitenkin tuntuwat sanat päästä ja tiestä sopiwan paremmin yhteen, niin että

"Joukahaisen jousen tiestä,
Päästä kalwan kaukomielen"

olisi parahin jär'estys. Nä'emme siis, Suomalaisilla ei olewan tarkoitusta mitään loppusointoon, senkun waan

No 6.
Mikä se tuoal_la nä_kyy_pi? oi oi oi.
Ta lo se tuo_al__la nä__kyy__pi, oi oi oi.
No 7.
Kuulin ää__nen kuulin äänen kullaltani,
Kalla___tuk__sen Kallatuksen kaukal_ta_ni,
No 8.
Olin or__ja wellol__lei__ni,
I__sol__lein i____kui_nen pii__ka,
No 9.
Pien_nä pet_ti miun e_ mo__ni
Wa_leh___te____li wanhempa_ni.
No 10.
Oh__to__se__ni. lin_tu__se___ni,
Me_si kämmen kau__no__se___ni!